

UITGAVE VAN WIJKVERENIGING DE VOGELWIJK

Vogelwijk

Jaargang 63 **5** mei 2020

**SPECIALE EDITIE: HERINNERINGEN AAN BEZETTING EN BEVRIJDING
MAAR OOK: VIRUS BEKNOT ONS LEVEN | AUBADE VOOR 100-JARIGE**

Vogelwijk

Jaargang 63 . mei 2020
Nummer 5

Advertenties

Beheerder: Thomas Kramer

E advertentiebeheer@vogelwijkdenhaag.nl

Kwettertjes: Mileen Boutkan

T 3684333, E mhboutkan@planet.nl

Redactie

Dick van Rietschoten

Laan van Poot 152, T 06-27268377

Ria Luitjes

Sportlaan 149, T 06 83 03 08 38,

E ria@mixmarketing.nl

Sjaak Blom

Pauwenlaan 10, T 06 51 79 82 13

E blom.bruin@hotmail.com

Marjet Steenhuisen

Nieboerweg 239, T 06 43 90 33 86.

E marjetsteenhuisen@gmail.com

Ruud van der Hoofd (webmaster)

E webmaster@vogelwijkdenhaag.nl

E-mailadressen

dvanrietschoten@ziggo.nl en/of

redactie@vogelwijkdenhaag.nl

Website wijkvereniging

www.vogelwijkdenhaag.nl

Aan- en afmelden van leden

T 06 - 24 77 87 21 of

E leden@vogelwijkdenhaag.nl. Zie verder achterin onder 'Ledenadministratie'

Versijning: 10 x per jaar

Oplage: 1900 exemplaren

Druk

Pasmans Drukkerij

Forellendaal 400, 2553 LP Den Haag

T (070) 397 71 71

E info@pasmans.net

Ingezonden kopij

Journalistieke bijdragen of brieven van lezers zijn van harte welkom. De redactie behoeft het niet eens te zijn met de inhoud van ingezonden brieven, maar behoudt zich het recht voor niet-inhoudelijke redactionele wijzigingen aan te brengen of al te uitvoerige teksten te bekorten. In bijzondere gevallen is de redactie en/of het bestuur gerechtigd ingezonden stukken niet te plaatsen.

Van de Redactie

Door Dick van Rietschoten

We leven momenteel in de gedenkwaardigste meimaand sinds mei 1945. Evenals 75 jaar geleden spelen zich nu taferelen af die velen zich nog lang zullen heugen. Er zijn zeker parallellen te trekken tussen toen en nu, maar er zijn ook vergelijkingen die mank gaan. In mei 1945 werd uitbundig het einde van de Tweede Wereldoorlog gevierd (hoewel die in Zuidoost-Azië nog enkele maanden zou voortwoeden) en op de keper beschouwd hebben we ook nu te maken met een wereldoorlog, zelfs van nog grotere omvang: de hele mensheid tegen één gemeenschappelijke vijand, het coronavirus Covid-19. Maar deze 'oorlog' van nu is nog lang niet voorbij en van een feestelijke bevrijdingsroes is in ons land en elders nog allerminst sprake, ook al is het anti-virusregime hier en daar inmiddels ietwat versoepeld.

Het coronatijdperk waarin we enkele maanden geleden belandden, doet denken aan een beroemde uitspraak die Johann Wolfgang von Goethe in 1792 deed over de niet te stuiten opmars van de Franse Revolutie. Hij meende dat iedereen destijds getuige was van een nieuw tijdperk in de wereldgeschiedenis: *Von hier und heute geht eine Epoche der Weltgeschichte aus, und ihr könnt sagen, ihr seid dabei gewesen.*

Deze maand is het driekwart eeuw geleden dat heel Nederland bevrijd werd van vijf jaar Duitse bezetting. Dat zou op en rond 5 mei op vele plaatsen uitbundig worden gevierd en herdacht, maar vanwege het samscholingsverbod en de anderhalvemeter-regel moest dat helaas allemaal uit de agenda's worden geschrapt.

Dat heeft ons er echter niet van weerhouden het meinumnummer van dit blad grotendeels te wijden aan het thema '75 jaar bevrijding'. In deze speciale editie staan diverse verhalen, gerelateerd aan onze wijk, van en over mensen die in hun jeugd de bezettingsjaren en de bevrijding hebben meegemaakt. Daarnaast treft u ook enkele andere herinneringen uit die tijd aan. Wat hierbij (bewust) ontbreekt is het verhaal over de gewezen SS'er Jacques Philippa die van 1945 tot 1974 ondergedoken zat in zijn ouderlijk huis aan de Pauwenlaan 95. We hebben hieraan de afgelopen jaren al enkele malen aandacht besteed, laatstelijk nog in het boek 100 jaar Vogelwijk dat alle leden van de wijkvereniging in 2018 ontvingen. Vorige maand is trouwens het boek *In dienst van de nazi's* verschenen, geschreven door drs. Paul van de Water, over gewelddadige Nederlandse collaborateurs in de periode '40-'45. De affaire-Philippa wordt daar ook in behandeld.

De wijk in Vogelvlucht

Door Redmar Wolf, voorzitter wijkvereniging De Vogelwijk

De verhalen over de Tweede Wereldoorlog, die voor mij altijd in zwart-wit waren, hebben de laatste weken kleur gekregen. Een wereld die plotseling op haar kop staat. Zekerheden die wegvallen. Opeens heb je weinig verbeelding meer nodig om te voelen hoe het was. We maken *real time* een maatschappelijke ontwrichting mee, met voorsnog geen uitzicht op een spoedige of gelukkige afloop.

Ironisch dat dit moet gebeuren in het jaar waarin 75 jaar bevrijding gevierd wordt. Een bevrijding uit een oneindig grimmiger periode. Een terugkeer, in 1945, naar de 'normale' maatschappij of wat daar toen van over was. Ik kan de blijdschap voorstellen na vijf jaar onderdompeling in een nachtmerrie. Maar ook de pijn, frustratie en verdriet die toen pas een plaats konden krijgen. In dit nummer kunt u alles lezen over de ervaringen van (oud-)Vogelwijkbewoners in 1945, toen ze nog jong waren. Verhalen die het waard zijn om gelezen te worden, mensen die het waard zijn om herinnerd te blijven, een bevrijding die het waard is om gevierd te worden.

Deze viering houdt u nog te goed. Nu ik dit schrijf, op dinsdagavond 21 april, heb ik net met het hele gezin naar de zoveelste persconferentie van premier Mark Rutte gekeken. Publieksevenementen en dus ook het in onze wijk geplande Bevrijdingsdagontbijt en alle andere georganiseerde wijkactiviteiten blijven voorlopig niet toegestaan. Het terugveren naar de 'pre-corona status quo' zit er voorlopig niet in. En misschien gaat dat ook niet meer gebeuren en wacht ons na de zogeheten intelligente lockdown een definitief andere samenleving.

Voor veel wijkbewoners brengt de huidige periode (financiële) ellende. Zorgen bovendien

over de gezondheid van jezelf en van je naasten. Ikzelf ervaar echter ook een tijd van (gedwongen) onthaasting. Van meer contact met je gezin en meer gesprekken in de buurt. Je blijft meer op afstand, maar komt elkaar toch meer tegen. En gelukkig hebben we wat het lenteweer betreft de afgelopen tijd vele dagen niet te klagen gehad.

Ik ervaar ook dat ik eigenlijk naar de kapper moet. Maar dat stoort me niet heel erg. Langzaam maar zeker begint iedereen in meerdere of mindere mate een Corona-coupe te krijgen. Als het zo doorgaat, zullen verwilderde haardossen meer uitzondering dan regel zijn. Of zal het thuisknippen definitief doorbreken? Ik houd het voorlopig bij mezelf op niet knippen en af en toe een extra wasbeurt. Stiekem ben ik wel benieuwd naar het haarverloop bij medewijkbewoners. Wellicht een idee voor een nieuwe rubriek?

Hoe het ook zij, ik hoop dat u kunt genieten van de krachtsinspanning die de redactie met het huidige nummer geleverd heeft: behalve het actuele nieuws, waaronder een mooi sfeerverhaal over de Vogelwijk in het coronatijdperk, een groot aantal verhalen met herinneringen aan oorlog en bevrijding. Een geschreven monument over een gedenkwaardige periode. Vijfenzeventig jaar geleden werd ons land bevrijd uit de klauwen van de bezetter. Onze huidige bezetter is minder grijpbaar en een bevrijding lijkt nog ver weg. We zullen het hier echter voorlopig mee moeten doen. Maar juist in onzekere tijden kunnen ervaringen uit het verleden steun geven.

Redmar Wolf
Voorzitter wijkvereniging De Vogelwijk

Vogelwijk laat in de schaduw van Corona ook zonnestralen zien

Door Anja Knoope

‘We hebben onze eigen Keukenhof’ zegt een voorbijganger als ik een foto maak van het grote zonnige narcissenperk met kleurige tulpenaccenten aan de ‘flatkant’ van de Sportlaan ter hoogte van de Fahrenheitstraat. En zo is het maar net: we maken er wat van. Wie door de wijk wandelt - en dat doen we nu in het Coronatijdperk misschien vaker dan anders - ziet hoe prachtig de natuur zich ontvouwt en zich van geen virus bewust is. Daar zijn de mensen intussen wel degelijk van doordrongen. Het rondwaren van het virus dirigeert al ruim twee maanden onze handel en wandel. En hoewel de piek van het aantal besmettingen en sterfgevallen achter de rug lijkt, is er nog lang geen zicht op normale omgangsvormen.

Gereguleerde drukte

Niets is verder meer hetzelfde. Thuisblijven is het nieuwe adagium. De etalages in de stad zien er prachtig uit met kleurige mode, maar de stille straten geven dat toch een mistroostige aanblik mee. Scholen gesloten, horeca dicht, evenals kappers en schoonheidssalons. Sportvelden leeg, kunst- en cultuursector op slot, evenementen afgelast en openbaar vervoer geminimaliseerd. Veel mensen werken thuis. In de supermarkten heerst gereguleerde drukte, waar je vooral snel weer weg wilt. Lege schappen door hamsteren komen niet meer voor, maar nog steeds zijn er als gevolg van de anderhalve-meter-regel wachtende rijen buiten. Hoe desastreus de effecten van dit alles voor de economie uitpakken, is koffiedik kijken. Wel is het zeker dat al onze oude zekerheden op de schop gaan.

Anderhalve meter

Maar we roepen over de heg naar burens en kennissen, lopen elkaar na om te vragen of iemand iets nodig heeft. Soms zwaaien we naar mensen in de straat en ze zwaaien terug. We

kunnen weinig kanten op. We mijden vreemden 'als de pest', een uitdrukking die nieuw leven is ingeblazen. Soms lijkt het op een rituele dans, waarin mensen niet te dicht bij elkaar willen komen en meer dáármee bezig zijn dan met het groeten van elkaar.

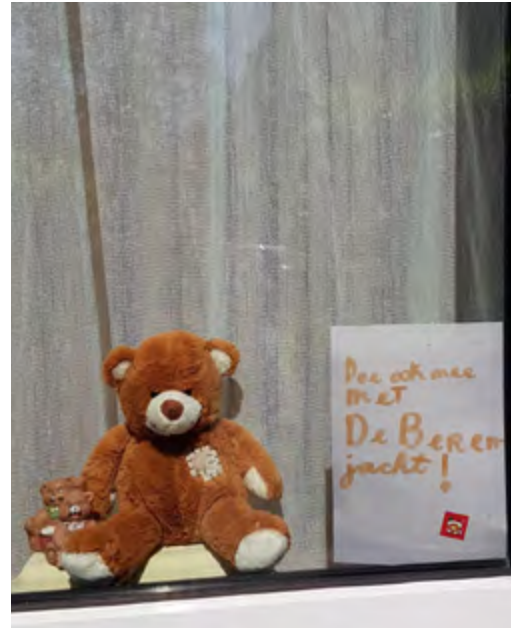
Anderhalve meter afstand houden: het nieuwe is er al af, we raken eraan gewend, maar meer en meer snakken we naar hoe het ooit was, een terugkeer naar 'gewoon'. Het woord 'snakken' krijgt in deze context ook nieuwe betekenis. Het duurt langer dan we dachten en we willen naar buiten en elkaar omhelzen en gebeurtenissen vieren zoals altijd.

Coronaborrel

In de weekends worden de toegangswegen naar parkeerplaatsen bij het strand afgesloten. Het is soms té verleidelijk om er massaal op uit te trekken. In de Roodborstlaan had op een zonnige zondagmiddag een aantal burens op straat een *Coronaborrel* georganiseerd. Men zat netjes op stoeltjes op gepaste afstand. Twee passerende agenten op de fiets moesten er aanvankelijk wel om lachen, maar ze zagen

Met 1,5 meter tussenruimte in de rij bij de bakker

We gaan op berenjacht!

Creatief met krijt

er toch een ongeoorloofde samenshoring in en verzochten de dames en heren vriendelijk hun gezellig samenzijn te beëindigen. Gelukkig zijn er vele creatieve oplossingen te zien die wél kunnen, zoals de koffie-to-go in sommige strandpaviljoens en afhaal- of thuisbezorgde maaltijden van allerlei restaurants. Onlangs werd bekend dat in de speelgoedwinkels het stoepkrijt niet aan te slepen is. Je ziet het ook overal om je heen gebeuren: er ontstaan prachtige stoeptekeningen, niet alleen gemaakt door de al weken vrij zijnde kinderen, maar ook door hun ouders. Er is ook een nieuw speurspel voor kinderen ontstaan: kijk hoeveel beren je kunt spotten die her en der voor de ramen van de huizen zijn neergezet. Het leven lijkt ook gemoedelijker te worden: meer praatjes op straat, in het voorbijgaan of wachtend in de rij voor de bakker of de groenteboer op de Mezenlaan. Op de zaterdagochtend voor Pasen bereikte de rij wachtenden op straat bij de bakkerswinkel een lengte van zo'n dertig meter.

Geslaagd

'Niemand lijdt eraan hoor!' roept een vrouw op de vraag hoe het gaat. Ze bedoelt wellicht dat haar familie gezond is en zich aanpast. En dat is ook mijn indruk als ik de wijk in fiets. Het is rustig in de straten. Mensen drinken koffie in de voortuin of zitten er met hun laptop. Sommigen klussen of werken in de tuin. Hier en daar hangen vlaggenstokken uit met een schooltas eraan. Veel te vroeg eigenlijk, maar in het voortgezet onderwijs maken schoolonderzoeken uit of je al dan niet geslaagd bent. Een centraal landelijk eindexamen is er dit jaar niet. 'Druk met niks' zegt een Vogelwijker bij wie de badkamer verbouwd wordt, veel trager dan normaal omdat er maar één bouwvakker tegelijk bezig is. Een andere buurtbewoonster is blij met haar hondje, die structuur geeft aan haar dagen. Geen structuur van buitenaf geeft ook ruimte om de tijd te besteden zoals je zelf wilt. Voor degenen die kinderen thuis hebben en ook zelf moeten thuiswerken is dat overigens knap ingewikkeld.

Sociale media

Wel fijn dat er vandaag de dag zoveel digitale hulpmiddelen zijn om met je werk en de scholen van je kinderen te kunnen communiceren en lessen te volgen. Met de app *Zoom* volg ik zelfs lessen Pilates van mijn sportschool. En dan al die berichten, grappen en filmpjes op Facebook en Whatsapp, soms vermoeiend maar meestal even een leuke afleiding. Leve de sociale media in deze tijd!

Fitnessoefeningen thuis met instructies online

Aan de buitenkant is niet af te lezen hoe de Vogelwijkers de coronacrisis persoonlijk beleven. Er wonen hier ook kwetsbare ouderen en andere mensen met onderliggende lichamelijke of geestelijke problemen. Eenzaamheid ligt op de loer. 'Je kunt niet in het boek van anderen lezen' is een wijsheid die zich aan me opdringt. De buitenkant weerspiegelt lang niet altijd onderliggend lijden. En het verplicht binnenblijven met het hele gezin zal ook hier niet zonder slag of stoot verlopen.

Zorgen om elkaar

Sportlaanbewoonster Liesbeth Lonzième van *Vogelwijkers voor elkaar*, het initiatief dat speciaal voor deze Coronacrisis in het leven is geroepen, zegt dat er veel aanbod is van mensen die iets willen doen voor buurtbewoners, maar dat er weinig hulpvragen zijn: 'Tot nu toe alleen enkele hulpvragen voor boodschappen doen omdat familie die dit deed ziek geworden is.' Op zichzelf een goed teken. Het zegt dat Vogelwijkers burens en familie hebben die taken op zich nemen. 'Het aanbod heeft als

functie dat als je ergens tegenaan loopt waarbij je hulp nodig hebt, dat die hulp er dan ook is', zegt Liesbeth. 'Mensen hoeven zich niet te schamen als ze hulp nodig hebben, bijvoorbeeld met de kinderen, boodschappen doen of de hond uitlaten. De vrijwilligers die zich hebben opgegeven, willen graag helpen en zijn nog steeds beschikbaar, dus schroom niet.'

Bij dezen nog een keer het mailadres voor hulpvragen: vogelwijkersvoorelkaar@gmail.com

'Liever voorzichtig nu dan spijt achteraf'

Mijn moeder woont in een verpleeghuis in Sommeldijk waar een groot aantal bewoners aan Corona is overleden. We mogen haar al weken niet meer bezoeken. Met behulp van een hoogwerker hebben we toch even contact gehad. Ook van anderen hoor ik dat bezoek aan naasten in een zorginstelling niet of nauwelijks mogelijk is. Zo hebben we allemaal zorgen om onszelf en onze naasten en zorg om onze bestaanszekerheid en alles wat daaruit voortkomt. Met daarbij angst over de toekomst, hoe lang dit allemaal nog gaat duren en hoe die toekomst eruit gaat zien.

De boodschap van premier Rutte op 21 april was duidelijk: 'Liever voorzichtig nu dan spijt achteraf'. Versoepeling geldt voorlopig alleen voor kinderen. Scholen in het basisonderwijs gaan op 11 mei weer open en sporten voor kinderen en jongeren mag ook weer, onder voorwaarden althans. Terwijl ik de laatste hand leg aan dit artikel regent het reacties hierop in kranten, op radio en tv en in sociale media. De nabije en verre toekomst blijven beide onzeker. Begrip en teleurstelling strijden om voorrang. Hoe lang kunnen mensen dit nog aan? Voorlopig zijn we dus niet bevrijd van de maatregelen om corona te bestrijden. Deze maand vieren we de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog, nu 75 jaar geleden. Tal van verhalen in dit blad getuigen hiervan. Mogelijk kunnen we in deze tijd moed en troost putten uit de veerkracht die tijdens en vlak na de donkere periode van '40-'45 is ontwikkeld.

Aubade op afstand voor 100-jarige

Door Dick van Rietschoten

Een paar maanden geleden nog had hij zich de viering van zijn honderdste verjaardag, die op 6 april zou plaatsvinden, heel anders voorgesteld. En zijn familie- en vriendenkring ook. Maar het coronavirus gooide roet in het eten. Noodgedwongen moest het een simpeler en afstandelijker evenement worden. Toch kijkt Wim van Slobbe in zijn huis aan de Patrijslaan glunderend op zijn eeuwfeest terug.

Dankzij goed overleg tussen enerzijds Wims dochters en anderzijds een aantal vrienden en burens klonk er op de stralende lenteochtend van 6 april toch feestgedruis op de Patrijslaan. Op gepaste afstand werd de eeuweling toegezongen door buurtgenoten, vrienden, vertegenwoordigers van zijn Probusclub (een Rotary-achtig gezelschap van gepensioneerden) en medebroeders van zijn Vrijmetselaarsloge. Dat bleef niet alleen beperkt tot 'Happy birthday to you', want de Probusvrienden hadden ook een toepasselijk eigen lied gemaakt.

Erelid

Er werden zelfs enkele toespraakjes gehou-

den, waarbij de jarige werd benoemd tot erelid van zijn Probusclub 's-Gravenhage III Zuid en Wim van zijn makkers uit de Vrijmetselarij een speciale editie kreeg van het 'logeblad', dat hij dertig jaar geleden zelf in het leven heeft geroepen en waarvan hij nog steeds redacteur is. Omdat Wim nog altijd in clubverband het edele Britse balspel *bowls* beoefent, werd hem door medespelers in het vooruitzicht gesteld dat er later dit jaar een toernooi aan hem zal worden gewijd, met als prijs de Wim van Slobbe-bokaal.

Burgemeester

Even eerder had een gemeentelijke koerier

een fraai bloemstuk bezorgd, vergezeld van een hartelijke brief van waarnemend burgemeester Remkes, die helaas vanwege de corona-restricties had moeten afzien van een persoonlijk bezoekje en bijbehorende handdruk. Degenen die wel acte de présence hadden gegeven, hoefden overigens niet zonder traktatie te vertrekken. De dochters van het feestvarken, Mileen en Willemijn, en schoonzoon Herman hadden bij de oprit van het huis twee tafels met koffie en gebak klaargezet. Ook aan een cadeautafel was gedacht, waarop onder meer planten werden gezet voor Wims tuin, een van zijn liefhebberijen. Later op de dag kwamen ook de kleinkinderen nog langs, maar ook zij bleven op veilige afstand van hun opa. Kortom: het was een prachtige dag, maar Wim van Slobbe heeft nog wel vele kussen, handdrukken, knuffels en omhelzingen te goed.

Corona

*Met een luchtsprong drijf ik door stoffelijke omhulsels
nestel mij en kopieer mijzelf als een razende
een eigenschap die menig megalomaan mij benijdt*

*onzichtbaar doelgericht en als woest draaiende messen
op hoge versnelling snijd ik in het corpus, hak longblaasjes fijn
pas tevreden met levensbedreigende ademnood*

*ik houd van bevolkingsdichtheid, dat werkt lekker weg
en met groots resultaat: geen files meer, minder ongelukken
schonere lucht, stilte, vogels worden weer gehoord*

*wereldberoemde pleinen verkeers- en mensverlaten
zoals ten tijde van de cholera en van mijn beste vriend
van vroeger: de verrukkelijke schepper van de zwarte dood*

*toegegeven: ik veroorzaak huizenhoog verdriet en
de economie stort in, maar daar groei ik van
slecht wordt het voor mij als de omhulsels het begeven*

*of immuun raken, en al draag ik de mooie naam Corona
als de krans van licht rond de verduisterde zon,
dan is het wel met mij gedaan.*

Olga Millenaar

Zonnepanelen op het Eiberplein: Verduursamen met burenkorting

Op de daken van vier aaneengesloten huizen zijn onlangs op het Eiberplein 66 zonnepanelen geplaatst. Initiatiefnemer was Ruud de Meer van Eiberplein 1, die zonder veel problemen alle burensnel op één lijn wist te krijgen. Behalve hij en zijn partner Gerdri ging het om Marcel en Mariëtte Verheul, Han en Nicole Jonker en Erik en Henriëtte van Jaarsveld. „We zijn natuurlijk blij met de burenkorting” zegt Ruud, „maar het belangrijkste is dat dat er een egaal vlak is ontstaan dat niet zo opvalt. Het ziet er netjes uit.”

Ruud en zijn gezin gebruiken best een boel stroom, mede door hun elektrische auto. „En dan zie je al snel de voordelen van het zelf opwekken van die stroom”, verklaart hij. Maar hij wilde niet solistisch te werk gaan met een paar eigen zonnepanelen. Een nog belangrijker reden om contact te zoeken met de burenslag in de wens om het aanzien van de huizen zo min mogelijk geweld aan te doen. „Onze hui-

zenrij aan het plein ligt goed in het zicht, dus dan voel je nog meer de verantwoordelijkheid om het netjes te doen.”

Makkelijker te organiseren

Toen de bewoners samen contact zochten met installateur EnergyGuards via de al enige tijd lopende zonnepanelen-actie van Vogelwijk Energie(k) bleek er ook een aardige burenkorting in te zitten. Directeur Gerrit-Jan Konink van EnergyGuards was meteen enthousiast over de aanvraag. „Wij willen natuurlijk ook projecten opleveren die er goed uitzien. En als we vier daken tegelijk doen, is dat makkelijker te organiseren en kunnen we lekker doorleggen. Dat levert dus ook een mooie korting op. Technisch zijn het vier aparte installaties, maar wij hebben ervoor gezorgd dat het er visueel als één geheel uitziet.”

Goed voorbeeld

Konink hoopt met de slogan **Verduursamen met burenkorting** ook andere wijkbewoners mee te krijgen in een dergelijke gezamenlijke aanpak. Rutger van Hoogstraten, voorzitter van Vogelwijk Energie(k), woont om de hoek in het eerste huis van de Fuutlaan en is apetrots op zijn burens. „Zij geven echt het goede voorbeeld. Zo gaat het balletje rollen”, zegt hij. „In onze wijk met de status van beschermd stadsgezicht is de esthetiek van zonnepanelen een heel belangrijke overweging. En de betaalbaarheid en snelheid van installeren zijn natuurlijk ook van belang. Door samenwerking met de burens kun je dat allemaal bereiken. Vogelwijk Energie(k) is graag bereid bij dit soort projecten te helpen.”

Voor meer informatie en contact voor deze campagne en andere acties kijk op: www.vogelwijkenergiek.nl/campagne-verduurzaming

75 jaar vrijheid: 1945 - 2020

Foto: Haags Gemeentearchief

Bevrijding van Den Haag nam paar dagen in beslag

Den Haag was niet in één klap op zaterdag 5 mei 1945 bevrijd van het Duitse juk. De Haagse bevrijding nam enkele dagen in beslag. Gedurende het gehele weekend bleven Duitse militairen nog zichtbaar in de stad, alsof ze het nog voor het zeggen hadden. Pas op maandag 7 mei begon geleidelijk aan de aftocht van de bezetters naar hun thuisland. Op die dag vertoonden zich ook pas de eerste bevrijders in de stad: Canadese militairen en leden van de in Engeland opgerichte en opgeleide Prinses Irenebrigade. Dit korps bestond uit Nederlanders die naar Engeland hadden weten te ontkomen. De brigade nam deel aan onder meer de invasie in Normandië en de bevrijding van België, Brabant en Zeeland.

Met dank aan het Haags Gemeentearchief volgt hier in het kort het verloop van de gebeurtenissen in Den Haag gedurende de meimaand van 1945.

Vrijdag 4 mei 1945

De Britse radiozender BBC maakt 's avonds bekend dat de Wehrmacht in Noordwest-Europa heeft gecapituleerd. Volgens het bericht gaat er de volgende ochtend, op 5 mei, om 08.00 uur een staakt-het-vuren in.

.....

Zaterdag 5 mei 1945

Het nieuws over de Duitse capitulatie dringt langzaam tot de bevolking door. In Den Haag is deze 'bevrijdingsdag' voor velen een teleurstelling. Er is geen bevrijder te zien. Duitse militairen blijven gewapend patrouilleren en maken op het publiek niet de indruk dat zij zich hebben overgegeven. In het centrum wordt zelfs nog geschoten als een groep mensen meubilair uit een NSB-kantoor aan het Spui op straat gooit en in brand steekt. 's Middags trekken tientallen Hagenaars naar het verlaten paleis Noordeinde. Op het voorplein worden bloemen neergelegd in de vorm van de letters W (Wilhelmina), J (Juliana) en B (Bernhard).

.....

Zondag 6 mei 1945

Tijdens kerkdiensten wordt een boodschap van de teruggekeerde burgemeester De Monchy voorgelezen. Om 12.00 uur houdt deze bij het toenmalige stadhuis op de Groenmarkt een toespraak die door een grote menigte wordt aangehoord. Nog steeds zijn de Duitsers niet uit het straatbeeld verdwenen. Rond het Binnenhof zijn nog versperringen te zien bij gebouwen waar de bezettende machthebbers zetelden, met daarachter gewapende Duitsers, die zich overigens wel passief opstellen.

.....

Maandag 7 mei 1945

Voor het eerst vertonen zich Canadese bevrijders in de stad, zij het op kleine schaal. Enkele Canadese gevechtswagens rijden onder meer langs de Hofvijver en over het Plein. Zij laten

de Duitsers, die inmiddels gebouwen aan het ontruimen zijn, ongemoeid. Inmiddels worden her en der in de stad voormalige NSB'ers en hun woningen belaagd. Anderen nemen het recht in eigen hand door veronderstelde 'moffenhoeren' op te pakken en publiekelijk kaal te scheren. Intussen blazen de Duitsers in colonnes – met legervoertuigen, paard-en-wagens of te voet - de aftocht.

.....

Dinsdag 8 mei 1945

Churchill roept deze dag uit tot VE-Day, *Victory in Europe*. Leden van de Binnenlandse Strijdkrachten (voortgekomen uit voormalige verzetsgroepen) maken 's middags de tot dan toe afgesloten delen van het centrum – zoals Plein en Binnenhof – vrij voor het publiek. De Hagenaars gaan massaal de straat op. Omstreeks kwart over zes in de vooravond volgt de officiële intocht van de geallieerden, met op kop de eenheden van de Koninklijke Nederlandse Brigade 'Prinses Irene'. In de weken daarna, nog tot in juni, wordt er op kleinere schaal doorgefeest, meestal in de vorm van straatfeesten en optochten.

.....

Maandag 21 mei 1945

Den Haag krijgt een officiële overwinningparade. Onder grote belangstelling marcheren eenheden van de *First Canadian Army* begeleid door militaire muziekkorpsen (vijf Brass Bands en zestien Pipe Bands), tanks en pantserwagens door de stad en via de Laan van Meerdervoort naar het De Savornin Lohmanplein. Vliegtuigen van de Royal Air Force vliegen boven de stoet. Het weer zit helaas niet mee, want het regent langdurig. Op het De Savornin Lohmanplein nemen prins Bernhard, de Canadese generaals Crerar en Foulkes, de Poolse generaal Maczek en burgemeester De Monchy en zijn echtgenote het defilé af.

Cees Vel (89) ziet overeenkomsten tussen 1945 en 2020

‘Toen was er saamhorigheid tegen de Duitsers en nu tegen Corona’

Door Dick van Rietschoten

Cees Vel (89), bewoner van de Kiplaan en fysiotherapeut in ruste, kan zich erop beroemen dat hij als kind in de Vogelwijk is geweest nadat in 1943 alle huizen op Duits bevel verlaten waren. „Dat komt doordat ik moest worden opgenomen in het Juliana Kinderziekenhuis, dat destijds nog aan de Nieboerweg bij de dr. Van Welylaan lag”, verklaart hij. „De wijkbewoners waren weliswaar verdwenen, maar het ziekenhuis mocht blijven draaien. Iedereen die daar werkte kreeg een doorlaatpas waarmee ze naar het ziekenhuis konden komen en dat gold ook voor de ouders van de opgeno-

men patiëntjes. Mijn vader en moeder konden me dus op gezette tijden komen bezoeken.”

Heilgymnastiek

„We woonden aan de Thorbeckelaan. Ik was twaalf jaar en had in het jaar ervoor de gigantische sloopwerkzaamheden gezien voor het aanleggen van de Duitse kustverdedigingslinie, met die beruchte anti-tankgracht. Dat zijn van die beelden je altijd wee in je hoofd tevoorschijn kunt halen, net als het neerdalen van al die Duitse parachutisten bij de inval in 1940. De Thorbeckelaan lag destijds aan de rand van de stad en je kon dus heel ver kijken richting Kijkduin, Ockenburgh en het Westland. Toen ik in 1944 vanuit het ziekenhuis naar huis mocht, moest ik bij wijze van nazorg fysiotherapie hebben. Alleen heette dat toen nog niet zo. Men sprak van heilgymnastiek. Ik kreeg dat van een zekere meneer Wolf, die heilgymnast was en ook nog op een school gymles gaf. Hij is een belangrijk man voor mij geweest, want hij heeft me ertoe geïnspireerd om in de jaren vijftig een opleiding voor fysiotherapeut te gaan doen. Dat kon hier op de sportacademie HALO aan de Laan van Poot!”

Foute en goede bakkers

De vader van Cees Vel was ambtenaar bij het ministerie van Landbouw. „Dat stond weliswaar helemaal onder controle van de Duitsers, maar intussen speelde mijn vader een dubbelrol. Hij had ook goede connecties met de ondergrondse”, vertelt Cees. „Een van

Foto: Haags Gemeentearchief

Kaalslag in 1943. Op de achtergrond de Sportlaan. Links stond het Rode Kruisziekenhuis.

zijn taken was het opsporen van zwarthandel, onder meer op het gebied van graan en meel. Zo wist hij precies welke bakkers NSB'ers waren. Hij tipte dan verzetsgroepen en die roofden meel bij die bakkers en brachten het vervolgens naar 'goede bakkers' die brood baktten voor het verzet. Ik weet nog dat er zo eentje op de Vaillantlaan zat."

„Dankzij dit soort acties zijn veel mensen de hongerwinter doorgekomen. Wij ook. Ons gezin telde acht personen, maar we hadden ook nog twee onderduikers, die zich bij razzia's op zolder verborgen, in een ruimte onder de dakspanten. Mijn vader had een collega die in Vlaardingen woonde en nu en dan wat vlees kon regelen. Dat ging ik dan met de fiets ophalen. Vanwege m'n jonge leeftijd werd ik nooit aangehouden."

Dolle Dinsdag

In het laatste bezettingsjaar was het gezin Vel nog in het gelukkige bezit van een radio, die uiteraard ook goed verborgen werd gehouden. „Mijn ouders luisterden geregeld naar de BBC om de ontwikkelingen na D-Day te

volgen. We hadden een landkaart van Europa, waarop m'n vader met vlaggetjes de opmars van de geallieerden bijhield. Ik voel nog de teleurstelling die ons overviel na Dolle Dinsdag. We dachten dat we de volgende dag al vrij zouden zijn. Hier en daar bij ons in de buurt werden zelfs al vlaggen opgehangen. Maar het leven ging gewoon door zoals het was."

Landwachter

Op vrijdagavond 4 mei bracht de BBC het nieuws dat de Duitsers zouden gaan capituleren. „Ik kreeg dat niet thuis te horen, maar bij een collega van mijn vader die op de Zuiderparklaan woonde en aan wie ik wat eten had gebracht. Ik ging gauw naar huis om te kijken of ze het daar ook al wisten. De volgende dag, 5 mei dus, ging er echt een feestroes door de stad. Vlakbij ons op de Thorbeckelaan had iemand gewoond die Landwachter was geweest, een bewapende NSB'er met politietaken. Die lui werden zeer gehaat. De man was al op de vlucht geslagen, maar mensen uit de buurt waren z'n huis binnengedrongen, gooiden de hele inboedel op straat en staken die in de fik.

Een eindje verderop woonde iemand die bekend stond als voormalig NSB-sympathisant, maar die werd ongemoeid gelaten omdat het een vriendelijke zachtmoedige man was die nooit een vlieg kwaad had gedaan.”

Na bevrijdingsdag bleef er nog wekenlang een feestroes in de stad hangen, met veel muziek, zang en dans, weet Cees nog. „Op een avond maakte ik op het Goudenregenplein een concert mee van de net opgerichte Dutch Swing College Band. Het zag er zwart van de mensen en er heerste een heerlijke uitgelaten stemming, niet alleen om de vrijheid te vieren, maar ook om wat er ten gehore werd gebracht. De Duitsers hadden immers in de jaren ervoor alle jazz-achtige muziek in de ban gedaan omdat die van origine Amerikaans was.”

Toen en nu

Op de historische film in het geheugen van Cees Vel staat ook nog de zegetocht van de Canadezen door de stad, eerst op 8 mei en daarna met een grote parade op 21 mei. Het begin- en eindpunt van die parade lag bij

de Thorbeckelaan en het De Savornin Lohmanplein, waar toen een grote lege vlakte was. „Er stonden legertenten, maar ik heb ook gezien dat Canadese militairen gewoon onder hun tanks sliepen,” herinnert Cees zich. De optocht en de swingende muziek die je in die dagen opeens alom hoorde, bracht volgens hem „het ultieme bevrijdingsgevoel” teweeg. Hoewel dat inmiddels al driekwart eeuw geleden is, legt Cees toch een directe verbinding met het heden: „Er zijn duidelijke parallellen tussen die tijd van oorlog en bevrijding en de huidige tijd met de Corona-pandemie. Net als toen zie je nu een groeiende saamhorigheid, waarin verschillen in rang, stand en religie er niet meer toe doen. Je zit immers allemaal in hetzelfde schuitje en wat dat betreft is iedereen gelijk. Destijds was er één gemeenschappelijke vijand, de Duitsers, en nu heet die vijand Corona. Maar ja, ik vrees toch dat na het bedwingen van het virus al die oude tegenstellingen weer gewoon zullen terugkeren, zoals het ook na de bevrijdingsroes van 1945 is gegaan.”

Foto: Haags Gemeentearchief

Canadese tanks op de Laan van Meerdervoort ter hoogte van de Thorbeckelaan

Doorlaatpasje en oorlogsgeld als tastbare herinneringen

Door Dick van Rietschoten

Voor Ferd Böcker (90) kent de Vogelwijk nauwelijks geheimen. Hij woonde er het overgrote deel van zijn lange leven: zowel voor, tijdens als na de oorlog. De Duitse inval, de aanleg van de anti-tankgracht, de grootscheepse evacuatie, de bevrijdingsroes en het eerste weerzien met de danig verwaarloosde huizen en straten in de wijk staan hem nog helder voor ogen.

Ferd Böcker bij zijn voormalige huis aan het Wielewaalplein

Als achtjarige jongen kwam Ferd in 1938 met z'n ouders op het Wielewaalplein nummer 6 terecht, vanwaar ze in 1942 bij de gedwongen ontruiming van de wijk weer moesten vertrekken. Na de bevrijding keerde hij er terug en eind jaren vijftig vestigde hij zich met zijn bruid Coby in een gloednieuwe flat aan de Ranonkelstraat. „Met uitzicht op de Vogelwijk, dat wel”, lacht Ferd. „Ik wilde daar dolgraag opnieuw gaan wonen en in 1963 lukte dat. We

kochten een huis aan de Ooievaarlaan, ook op nummer 6 net als m'n vroegere adres aan het Wielewaalplein. Daar hebben we ruim 55 jaar gewoond.”

Tegenwoordig kun je Ferd en Coby vinden in woonzorgcentrum Uitzicht aan de Zonnebloemstraat. Ook nu is de Vogelwijk, waar zoveel herinneringen liggen, vlakbij gebleven.

Evacuatie

„Ik zie mezelf nog als jongen van tien jaar in mei 1940 op de Sportlaan staan. Het was een paar dagen na de Duitse inval en ik zag een enorme colonne met Duitse legervoertuigen en tanks richting de stad rijden. Een indrukwekkend schouwspel”, aldus Ferd. „Voor mij ging het leven voorlopig nog gewoon door. Ik zat op school op de Parkietlaan en hing met vriendjes in de buurt rond. Maar in de herfst van 1942 werd dat allemaal anders. Ons gezin behoorde tot de eerste groep wijkbewoners die moest vertrekken omdat de wijk tot militair gebied werd uitgeroepen. Mijn vader had zelf vervangende woonruimte gevonden op de Waldeck Pyrmontkade. Het Aloysiuscollege aan de Oostduinlaan, waar ik inmiddels in de eerste klas van het gymnasium zat, werd korte tijd later ook door de Duitsers bezet, waardoor ik op diverse noodlocaties naar school moest. In de hongerwinter van '44-'45 werden alle lessen stopgezet.”

Bevrijding

„Bij de bevrijding was ik al vijftien, dus dat maakte ik heel intens mee”, zegt Ferd, die de Canadezen en de manschappen van de Prinses Irenebrigade door de stad heeft zien trekken. „Wekenlang waren er overal straatfeesten. Het leek maar niet op te houden.”

„Intussen vroegen we ons uiteraard af hoe ons huis in de Vogelwijk erbij stond. Pas in juni 1945 mocht mijn vader een kijkje gaan nemen. Daar had je een speciaal papiertje voor nodig dat je als oorspronkelijke bewoner kon aanvragen bij de politie, anders kwam je de wijk niet in. Eerst kreeg je alleen via de Houtrustbrug toegang. Daar stond een wachtpost van de politie of leden van de Binnenlandse Strijdkrachten. Later kwam er ook een doorlaatpost aan het eind van de Goudenregenstraat, waar een dam over de anti-tankgracht was gemaakt, en nog eentje verderop bij de Daal en Bergselaan. Begin juli kreeg ik ook zo'n doorlaatvergunning, met m'n naam en geboortedatum erop en een stempel van de hoofdcommissaris van politie. Ik heb het altijd bewaard.”

Op de hoek van de Sportlaan en de Kwartellaan is aan het verschil in stenen van het tuinmuurtje nog te zien waar de bunker heeft gestaan

Deplorabel

De Vogelwijk was op veel plekken in deplorabele staat. Sommige lanen hadden geen plaveisel meer en waren zandweggetjes geworden en er was bijna geen huis waarvan de ramen nog heel waren. Er waren ook nogal wat panden waar de Duitsers van binnen van alles en nog wat hadden gesloopt.

Ferd: „Ons huis zag er nog redelijk uit, maar vrijwel alle stopcontacten, schakelaars en stekkers en alle kastplanken waren verdwenen. Een poosje later vond ik met een paar anderen in een bunker aan de Sportlaan een heleboel stekkers en schakelaars terug. Ik heb ook nog twee oorlogstroeieën uit een brandstapel op het Houtrustterrein weten te rukken: een Duitse helm en een bajonet.”

„De tuin bij ons huis was trouwens wel een enorme puinhoop, want die bleek deel uit te maken van een half ondergrondse loopgraaf die op de Kwartellaan begon en naar een bunker leidde die midden op het Wielewaalplein was gebouwd. Er stond ook nog een onklaar gemaakt kanon, net als een eindje verderop aan de Sportlaan, richting Kijkduin. Er waren destijds wel meer bunkers langs de Sportlaan. Op de hoek van de Sportlaan en de Kwartellaan stond er ook eentje. Je kunt dat

Oorlogsgeld dat bij een verbouwing aan de Ooievaarlaan werd gevonden

vandaag de dag aan de stenen van het tuinmuurtje nog zien: dat bestaat voor een deel uit de oude originele klinkers en deels uit nieuwe naoorlogse stenen die na het afbreken van die bunker zijn aangebracht. Nog een leuk detail: van het hoekhuis bij die bunker hadden de Duitsers een deel van het dak gesloopt en er een wachttorentje op gebouwd.”

Oorlogsgeld

Vele jaren later, toen Ferd al lang en breed aan de Ooievaarlaan woonde, werd hij op een dag bij verrassing opnieuw met het oorlogsverleden van de wijk geconfronteerd. „Tijdens een verbouwing van ons huis vond de aannemer bij het wegbreken van een scheidingswand tussen kamer en keuken in een holte in de muur een aantal bankbiljetten uit de oorlogsperiode. Het waren vijf gave biljetten uit 1941 en 1942 voor een totaalbedrag van 200 gulden. Op één biljet stond nog de beeltenis van koningin-moeder Emma. De andere biljetten waren

voorzien van de handtekening van Meinoud Rost van Tonningen, die door de Duitsers was benoemd tot president van de Nederlandsche Bank. Kennelijk had de bewoner van destijds het geld kort voor de evacuatie verstoppt als appeltje voor de dorst bij terugkeer. En ik ga ervan uit dat er in dit geval geen terugkeer is geweest.”

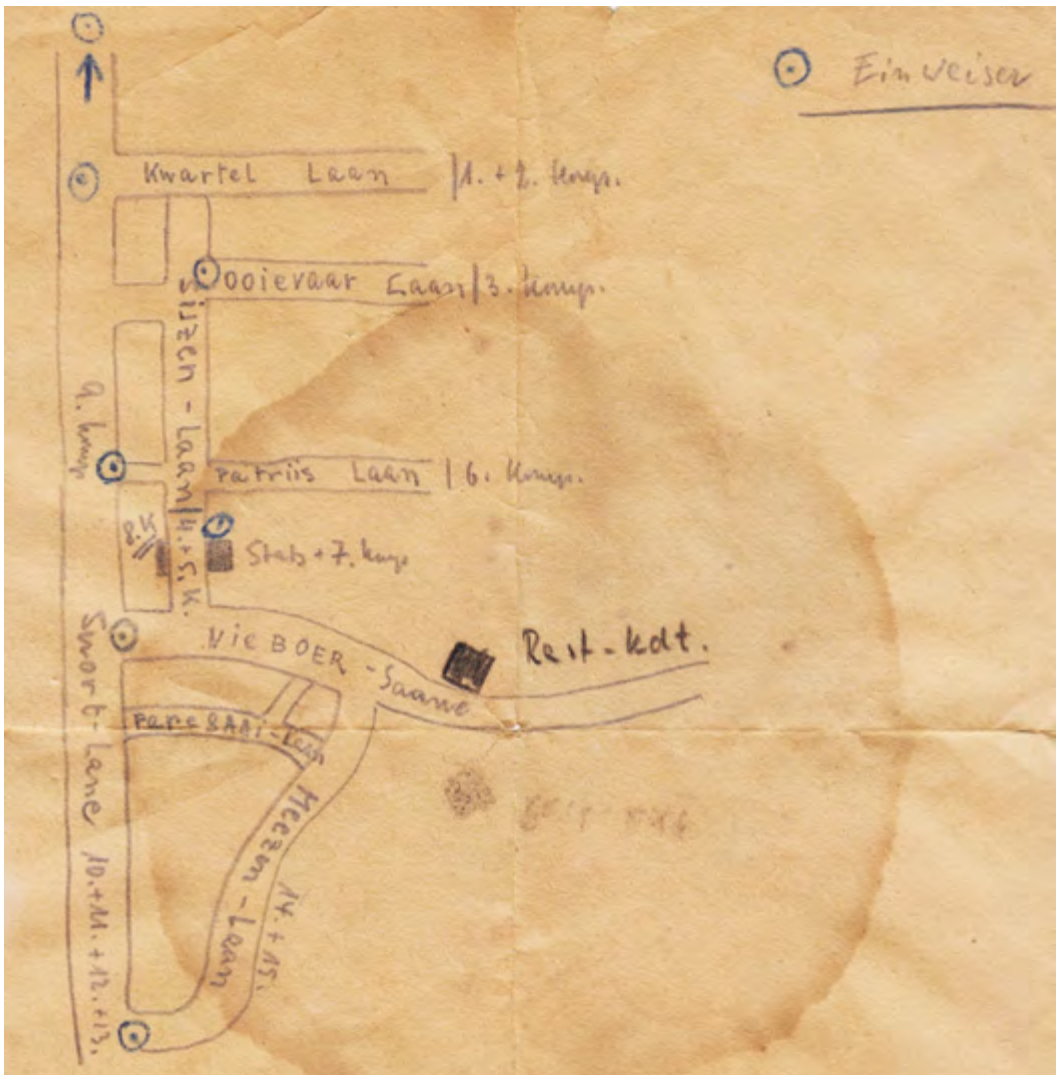
Door later onderzoek ontdekte Ferd dat in 1942 op Ooievaarlaan 6 de familie W.H. Steinhaus woonde. Over hun lot is nergens iets te vinden, ook niet op de website Joods Monument waar alle Nederlandse Joodse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te vinden zijn.

„De aannemer kreeg een biljet als herinnering”, zegt Ferd, „en de rest van het geld heb ik opgeplakt en ingelijst. Zo heeft het altijd bij ons aan de muur gehangen. Maar toen we het huis begin dit jaar verkochten, hebben we het aan de nieuwe eigenaar overgedragen. Want dat geld moet daar altijd blijven.”

Duitse souvenirs uit Vogelwijkwoningen

Door Dick van Rietschoten

In de jaren na de bevrijding, soms zelfs tientallen jaren nadien, hebben veel Vogelwijkbewoners bij verbouwingen aan hun huis nog souvenirs uit de oorlogsjaren aangetroffen. Vaak ging dat om Duitse kranten of tijdschriften, maar soms kwam er uit kruipruimten, uit vaste kasten of uit muurnisjes, zolders en vlieringen ook verrassend spul tevoorschijn, zoals geld (zie elders in dit nummer), lege sigarettenpakjes, handschoenen, een riem, insignes of uniform-epauletten.

Plattegrondje

Bij werkzaamheden in het huis van Fred en Helen van der Burg aan de Nieboerweg 195 dook in 2009 onder de vloer van de zolder-etage een vel papier met een getekend plattegrondje op, duidelijk van Duitse origine. Het betreffende huis aan de 'Nieboer-laane' staat op het kaartje als zwart vierkantje getekend met daarbij de aanduiding Rest-kdt. Zo goed als zeker duidt 'kdt' op Kommandant. Wat voor commandant het hier betref blijft onduidelijk. Bij een pand op de Sijzenlaan staat 'Stab' (Staf) en elders staan enkele niet goed te ontcijferen woordjes gekrabbeld. Het is nog steeds een mysterieus plattegrondje, vol met geheimzinnige getallen en merktekens. Rechts bovenin is te zien dat cirkeltjes met een stip erin moeten worden gezien als *Einweiser* oftewel informatie- of richtingborden. Maar waarheen?

Vloek

Een andere opmerkelijke vondst deed in 1956 de familie Steens Zijnen, die dat jaar in het huis Sijzenlaan 43 kwam wonen. Bij de aanleg van centrale verwarming werd in een kruipruimte onder de woonkamer een stapeltje Duitse kranten en een aantal kunstgebitten aangetroffen. Christine Steens Zijnen, nu wonend in Noordwijk, was destijds zeven jaar. „Ik gruwelde natuurlijk van die vondst, en mijn zusje en broertje ook”, zegt ze.

Ze heeft echter nog meer vervelende herinneringen aan het huis. „M'n vader overleed er, mijn moeder kreeg er allerlei kwalen en wij als kinderen waren ook vaak ziek. Het was alsof er een vloek op rustte. Ik had er ook vaak nachtmerries. Na een paar jaar nodigde mijn moeder een keer een man uit die magnetiseur en helderziende was. Hij liep door het huis en toen bij boven kwam, stond hij opeens stil en zei: 'Hier zijn in de oorlog vreselijke dingen gebeurd'. We hebben er toen niet zo lang meer gewoond. In 1964 zijn we vertrokken. Het huis is verkocht aan een gymleraar en zijn

Sijzenlaan 43

vrouw, het echtpaar Wolterbeek Muller.”

De huidige bewoners van het huis, Jan en Emilie Lind, hebben volgens Emilie nooit vreemde dingen meegemaakt. „We zijn hier in 1991 komen wonen en namen het huis toen over van Wolterbeek Muller. Die zei dat hij er altijd tot volle tevredenheid had gewoond en dat geldt nu ook voor ons. We hebben het flink opgeknapt, dat wel, want het was ietwat verpauperd, maar het is tot op heden altijd een heerlijk huis geweest.”

Gezicht op de Kwartellaan in mei 1945.
Op de voorgrond de kruising met de Sijzenlaan.

Foto: Haagse Gemeentearchief

Hoe een Joodse onderduikster op de Laan van Poot belandde

Het verhaal van Rie de Beer

Door Dick van Rietschoten

Ze heeft de bezettingstijd en de bevrijding zelf niet meegemaakt. Pas enkele jaren nadien kwam ze als een van de vele babyboomers ter wereld. Toch draagt wijkbewoonster Olga Millenaar bijna haar hele leven een oorlogsverhaal met zich mee. Een verhaal over een ondergedoken Joodse vrouw die na de oorlog op de Laan van Poot terecht kwam.

Olga Millenaar bij haar huis aan de Laan van Poot. De dakpannen verschillen met die van de burens.

„Mijn ouders Kees en Janny woonden als jong echtpaar eind jaren dertig op de Aronskelkweg, maar kort na de Duitse inval werd mijn vader Inspecteur Invoerrechten en Accijnzen bij de Douane, met standplaats Breda”, vertelt Olga. „Ze betrokken daar een groot huis aan de rand van het Mastbos en in 1942 ontfermden ze zich over een Joodse onderduikster: Rie de Beer. Rie was midden twintig en had in Amsterdam in een naaiatelier gewerkt. Toen haar ouders een oproep kregen zich met hun gezin bij de Duitsers aan te melden, gaven ze daar gedwee gehoor aan. Maar Rie weigerde. Ze had al vreselijke verhalen over de kampen gehoord. Via een collega in het naaiatelier kreeg ze het adres van een oom van mij, die een boerderij in Hoofddorp had en onderduikplekken regelde. Mijn oom nam contact op met mijn ouders en vertelde Rie dat ze bij hen veilig kon onderduiken. Rie bleekte haar haren en nam bevend de trein naar Breda. Haar vader, moeder, broers en zussen zou ze nooit meer zien.”

Geallieerden

Als onderduikster bij de familie Millenaar kreeg Rie na enige tijd gezelschap van een Canadese piloot, die Charles Lowe heette. Rie en Charles moesten zich zeer gedeisd houden, want naast hun gasthuis stond een hotel waar geregeld Duitse militairen verbleven. Ook de andere burens mochten niets over Rie en Charles weten. Af en toe mochten de twee onderduikers 's nachts even een luchtje scheppen in de achtertuin. „Mijn oudere broer, die toen een kleuter was, weet zich de aanwezigheid van Rie en Charles nog goed te herinneren”, zegt Olga. „Mijn ouders hadden trouwens na de bevrijding van Zuid-Nederland in het najaar van 1944 geregeld geallieerde militairen in huis. Als douanefunctionaris hielp mijn vader die dan stiekem over de grens naar België.”

Rie de Beer had weliswaar een vrolijk karakter, maar het jarenlange leven van opgesloten zitten en niet vrij naar buiten mogen, maakte haar wel vaak somber. Ook de onzekerheid

over het lot van haar familie knaagde aan haar. „Je kunt je dus wel voorstellen hoe blij Rie was toen Breda eind oktober 1944 door Poolse troepen werd bevrijd”, aldus Olga. „Mijn ouders vertelden nog vele jaren daarna hoe uitgelaten ze was en hoe ze door de straten danste.”

Terug naar Den Haag

Begin 1946 kreeg Olga's vader een baan bij het ministerie van Financiën in Den Haag, zodat het gezin Millenaar weer terugverhuisde naar de kust. De Canadees Charles was allang weer naar zijn vaderland terug, maar Rie woonde nog steeds bij het gezin en ze mocht ook mee naar Den Haag.

Olga: „Bij een zoektocht naar een woning was mijn vader gestuit op een leegstaand huis aan de Laan van Poot 282. Hoewel het flinke oorlogsschade had, besloot hij het te kopen. Kort voor de bevrijding was er een stuk van een geëxplodeerde Duitse V2-raket op terechtgekomen. Een deel van het dak lag open, als een gapende wond. Je kon vanuit de huiskamer de lucht zien. Mijn vader ging met een aannemer op zoek naar passende rode dakpannen om de boel te repareren. Dat is met veel moeite gelukt. Enige tijd later bleken de daken van de twee aangrenzende buurhuizen toch ook in slechte staat te zijn, maar toen waren er vanwege de algemene schaarste aan bouwmaterialen echt geen rode pannen meer te krijgen. Het gevolg daarvan was dat de burens blauwgrijze dakpannen kregen. Kijk maar, dat contrast is nog steeds te zien!”

Amsterdam

„Al snel na de verhuizing ging Rie samen met mijn vader naar Amsterdam om inlichtingen in te winnen over Rie's familie. In hun vroegere huis woonden al andere mensen en de kapperszaak van haar vader was leeggeplunderd. Gaandeweg kregen ze de bevestiging van wat ze al zo lang vreesden: Rie's ouders, broers en zussen en nog meer familieleden hadden net als duizenden andere Nederlandse Joden de dood gevonden in Auschwitz.”

Rie kreeg werk in Den Haag en bleef nog enkele jaren op de Laan van Poot wonen, totdat vader Millenaar eigen woonruimte voor haar had geregeld. Niet lang daarna besloot ze echter terug te gaan naar de stad van haar jeugd, Amsterdam, waar ze aan de slag ging in een bontatelier. Ze kreeg een relatie met een man, trouwde, ging na een paar jaar scheiden en trouwde daarna met een ander, die ze de liefde van haar leven noemde. Helaas werd deze man niet oud. Beide huwelijken bleven kinderloos.

Vriendin des huizes

Voor de familie Millenaar bleef Rie altijd een vriendin des huizes. Olga, die op Laan van Poot 282 opgroeide en er nu zelf met haar man Albert Verbruggen woont, vertelt dat Rie in de decennia na de oorlog nog geregeld naar de Vogelwijk kwam, op bezoek bij haar beschermers van weleer en hun nazaten. Van tijd tot tijd meldde zich in huize Millenaar zelfs ook nog de voormalige Canadese piloot Charles Lowe met zijn vrouw. Tegen Olga zei Rie later vaak: 'Dat ik nog leef, heb ik te danken aan mijn eigenwijsheid om me niet bij de Duitsers te melden én aan jouw ouders'.

Rie de Beer (midden) met Charles Lowe en zijn vrouw tijdens een reünie

Prins Bernhard reikt het verzetsherdenkingskruis uit aan Kees Millenaar

Vanwege zijn activiteiten tijdens de bezettingstijd kreeg Kees Millenaar in 1981 uit handen van prins Bernhard het Verzetsherdenkingskruis 1940-1945.

Auschwitz

In Auschwitz is Rie nooit geweest. Dat wilde ze ook niet. Olga wel. „Het was begin deze eeuw”, vertelt ze. „Rie was kort daarvoor overleden, in 2004, toen ze al halverwege de tachtig was. Daar in Auschwitz zocht ik met kloppend hart bij de letter B in een groot boek waarin de namen van slachtoffers stonden. Er bleken vele tientallen mensen met de naam De Beer te zijn omgekomen, vrijwel allemaal afkomstig uit Amsterdam. Daardoor ging het allemaal nog meer voor mij leven. Ik was geschokt en geroerd, voelde plaatsvervangende pijn en liet mijn tranen de vrije loop over zoveel onbetwettelijk leed.”

Voor zover Olga weet is Rie tot op hoge leeftijd altijd een kerngezonde vrouw geweest die nooit echt ziek was. „Ik wil 100 worden”, zei ze vaak. „Maar dat haalde ze niet, want uiteindelijk stierf ze aan kanker. Toen haar levenseinde dichterbij kwam, vroegen we of ze begraven wilde worden of gecremeerd. Haar antwoord was: 'Ik wil worden verbrand, net als mijn familie'. En zo is het ook gebeurd.”

Met het spel *Haags Verzet* stap je de Tweede Wereldoorlog binnen

Sinds vorige maand is Den Haag een nieuw stadsspel rijker: *Haags Verzet*. Als speler treed je in de voetsporen van verzetsstrijders die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Den Haag actief waren. Het spel speel je tijdens een wandeling van 3 kilometer door de stad, waarbij je via je smartphone een routebeschrijving, luisterfragmenten en opdrachten krijgt. *Haags Verzet* is bedacht en ontwikkeld door Jules Stuyt, bewoner van de Ranonkelstraat, op een steenworp afstand van de Vogelwijk. De aanschaf van het leerzame en enerverende spel kost slechts 7,50 euro. Je kunt het in je eentje spelen, maar het is natuurlijk leuker met z'n tweeën of – na verdere versoepeling van de anti-coronamaatregelen – in gezinsverband.

Google Street View

Als gevolg van die maatregelen is het tot nu toe moeilijk of zelfs onmogelijk geweest om van *Haags Verzet* een groepsspel te maken, be-

seft ook de ontwerper. „Maar het spel kan ook eenvoudig via een laptop of een digitale tablet worden gespeeld”, zegt hij. „Met Google Street View kun je immers ook virtueel van locatie naar locatie lopen.”

Jules Stuyt heeft het spel bedacht om de herdenking van de bezettingstijd en van de bevrijding in 1945 vooral voor jongere generaties concreter te maken. „Het aantal mensen dat de oorlog heeft meegemaakt wordt steeds kleiner en jongere generaties weten steeds minder van de oorlog. Door het verhaal over de bezettingsjaren in Den Haag op een andere en vooral interactieve manier te vertellen, hoop ik dat jongeren zich er meer voor gaan interesseren. Dit spel is niet alleen leerzaam, maar ook een mooie uitdaging, zeker voor liefhebbers van puzzels en escape rooms.”

Meer informatie: www.haagsverzet.nl

Tineke van der Kooij:

‘Wij gingen als laatsten uit de wijk weg en kwamen als eersten terug’

Door Dick van Rietschoten

Negen jaar was Tineke van der Kooij toen ze begin 1942 met haar ouders, zusjes en broers in de Vogelwijk ging wonen, op de Wildhoeftaan 13. Al na anderhalf jaar werd het gezin Van der Kooij uit z'n huis verdreven, maar na de bevrijding volgde de terugkeer. Tineke, nu 87 jaar en wonend in Baarn, hoeft niet diep in haar geheugen te graven om de herinneringen aan die tijd weer boven te halen.

Tineke van der Kooij bij haar huis in Baarn

„Ik werd in 1932 in Den Haag geboren als derde op rij in een gezin dat uiteindelijk negen kinderen zou tellen: zes meisjes en drie jongens. Toen nummer acht eraan kwam, vonden mijn ouders dat er maar eens naar een groter huis moest worden uitgekeken. We woonden in de Sleedoornstraat, die tussen de Goudenregenstraat en de Valkenboskade

loopt, en daar was het behoorlijk krap geworden. We sliepen met veel kinderen op een kamer en hadden ook nog eens een inwonend dienstmeisje dat een eigen kamertje had!”

Fantastisch huis

„Toen de verhuisplannen werden gemaakt, waren de Duitsers hier al de baas. Het was

begin 1942 en ik had er net een broertje bijgekregen. Mijn vader, die een accountantskantoor had, vond toen een pand aan de Wildhoefflaan 13, vrij dicht in de buurt dus. Zodoende kon ik naar dezelfde lagere school blijven gaan, de Herman Bavinckschool op de hoek van de Cypresstraat en de Fahrenheitstraat, naast de gereformeerde Westduinkerkerk waar we elke zondag naartoe gingen. Zowel de kerk als de school bestaan niet meer. Je vindt er nu een Albert Heijnfiliaal en een speeltuintje.”

„Het huis aan de Wildhoefflaan vond ik als meisje van negen fantastisch. We hadden veel meer woonruimte en bovendien een flinke tuin met een grote treurwilg waar je in kon klimmen en zelfs een stenen prieeltje. In maart 1943 kreeg ik er weer een zusje bij, maar inmiddels was het de vraag hoe lang we er nog konden blijven wonen, want alle bewoners hadden te horen gekregen dat ze de wijk moesten verlaten omdat het militair gebied werd.”

Afbraak

„Ik weet nog goed dat ik mensen en kinderen uit de buurt zag vertrekken. Terwijl er om ons heen al haast geen huis meer bewoond was, bleven wij nog zitten waar we zaten. Er was voor ons grote gezin geen passende vervangende woonruimte in Den Haag te vinden, terwijl mijn vader wel economisch aan de stad gebonden was. Het was een spannende tijd. De wijk werd almaar leger, de bakker en melkboer kwamen al niet meer langs de deuren, en om de haverklap kregen we een brief met de opdracht om binnen veertien dagen te vertrekken. Daar gaven m'n ouders geen gehoor aan en als de deadline verstreken was, gebeurde er weer een poosje helemaal niets. We kregen intussen wel allemaal een Ausweis om de Vogelwijk nog binnen te mogen.

Naarmate de maanden verstreken, zagen we hoe snel de afbraak van allerlei huizenblokken en van het Rode Kruisziekenhuis ging om ruimte vrij te maken voor de aanleg van

Het huis aan de Wildhoefflaan 13

die Duitse verdedigingsgracht tegen eventuele aanvallen vanuit zee. Voortdurend zag je die slingerende sloopkogels: bam, weer een muur tegen de vlakke! Het puin werd trouwens vooral afgevoerd met paard-en-wagens. Daar probeerden we met een stel kinderen wel eens achter te gaan hangen om zo een eindje mee te rijden. Op weg naar school staken we de toen nog droge gracht ter hoogte van de Kwartellaan over, maar eigenlijk dat was streng verboden. Je moest uitkijken dat je niet werd gesnapt, want bij het Wielewaalplein was een Duitse wachtpost. Er waren doorgangen bij de Daal en Bergselaan en de Fahrenheitstraat, maar die gingen na een poosje ook dicht en toen moesten we helemaal omlopen naar de Houtrustbrug. Veel te ver, vonden we, dus we bleven proberen illegaal die gracht over te steken. Nog zo'n scherpe herinnering: van mijn meester op school kreeg ik af en toe een exemplaar van de illegale krant *Trouw* mee, om aan m'n ouders te geven.”

Marconistraat

„Mijn vader was boven de veertig en daarom vrijgesteld van tewerkstelling in Duitsland. Hij hoefde dus ook niet onder te duiken. Kort nadat hij in september 1943 ten einde raad afspraken met familieleden en vrienden had gemaakt om elk van ons huisvesting te geven, kwam er op de valreep een oplossing.

We konden met z'n allen terecht in een groot dubbel bovenhuis in de Marconistraat. Op de Wildhoeflaan woonde trouwens een paar huizen bij ons vandaan een alleenstaande Duitse vrouw, waar geregeld Duitse militairen in- en uitliepen. Die zat er nog steeds toen wij bijna als laatsten uit de buurt vertrokken. We gingen ervan uit dat zij niet hoefde te evacueren.” „In de Marconistraat ging het leven weer gewoon door, in elk geval voor mij en m'n broertjes en zusjes. Totdat de hongerwinter aanbrak. Ik herinner me nog hoe ijskoud we het in huis hadden, want er was alleen maar een fornuiskachel die af en toe kon branden. De tulpenbollen en suikerbieten die m'n moeder daar op klaarmaakte, proef ik bijna nóg. In januari 1945 werd de voedselsituatie zo nijpend dat de vier oudste meisjes, onder wie ik, naar familieleden werden gebracht in Maasland, waar de boeren nog wel voedsel hadden. M'n vader bracht ons weg. We hadden een paar fietsen en er moest ook nog een flinke koffer mee. Ik herinner me dat ik het grootste stuk heb gelopen.”

Voedselpakketten

„Begin april 1945, toen geruchten over de naderende bevrijding aanzwollen, ging ik met m'n zusjes vanuit Maasland weer terug naar de Marconistraat. Onze moeder miste ons verschrikkelijk en iedereen verwachtte dat de oorlog gauw voorbij zou zijn. Mijn vader had ons nog wel een paar keer bezocht en mijn moeder was op 2 maart een nachtje komen logeren. Ik weet dat nog zo goed omdat de volgende dag het Bezuidenhout werd gebombardeerd. Later vertelde mijn moeder vaak dat ze op de terugweg naar Den Haag groepen vluchtelingen uit het Bezuidenhout tegen was gekomen.”

„Ik weet nog dat kort voor de bevrijding een paar dagen lang Engelse en Amerikaanse vliegtuigen voedselpakketten boven Den Haag uitwierpen. Veel mensen klommen toen op de daken om het beter te kunnen zien. Wij ook. Halsbrekende toeren haalden we uit, via een

De vader van Tineke van der Kooij hield tijdens de bezettingsjaren een dagboek bij. Tineke heeft daar nog gedeelten van in bezit. Op de dag van de bevrijding, 5 mei 1945, begint Van der Kooij sr. met de mededeling dat er een dag eerder, op vrijdagavond, in diverse straten al 'feestvuren' waren ontstoken. Op zaterdagmorgen moest hij op de fiets naar Wassenaar waar hij een afspraak had. Over die tocht schrijft hij: *In de stad hoor ik al dat er onzekerheid is over de capitulatie. Den Haag en Rotterdam zouden zich er niet aan onderwerpen. Wie weet het rechte? 't Valt ons tegen dat we niets merken van de aankomst der geallieerden. Op 't Spui wordt door Duitschers geschoten. Ik hoor later van Siem, die er ook geweest is, dat er een NSB-kringhuis is vernield en dat portretten van Mussert op straat verbrand zijn. Op de fiets naar Wassenaar vraag ik 3x aan Duitse soldaten of er nu capitulatie is. Ze weten het niet.*

dakraam en de dakgoot, maar het gevaar telde even niet. We leefden in een bevrijdingsroes.”

„Toen kwam de vijfde mei, een zaterdag. Het was 's ochtends nog niet officieel bekend dat het land bevrijd was. Ik moest al vroeg met een paar broodbonnen naar de bakkerij van Hus in de Weimarstraat, op de hoek met de Valkenboslaan, om daar in de lange rij te gaan staan. Al het voedsel was nog schaars en de vraag ernaar was groot. Na een paar uur werd ik door een zus afgelost en op dat moment ging het bericht door de rij dat we vrij waren. Overal gejuich en blijde gezichten. Maar pas een paar dagen later trokken de Canadezen door de stad. Ik heb overigens geen Canadees gezien. Mijn oudste broer wel. Die had op de Laan van Meerdervoort zelfs prins Bernhard gezien, vertelde hij thuis enthousiast, en hij had 'm nog gedag gezegd ook.”

Joelende meute

„Ik herinner me een groot bevrijdingsfeest in de Weimarstraat, met dansen en muziek, maar ik heb in die dagen ook minder leuke beelden gezien die zijn blijven hangen. Op

de Valkenboslaan werden meisjes die iets met Duitsers hadden gehad op een keukenstoel neergezet en te midden van een joelende meute kaalgeschoren. Ook werden hier en daar meubels op straat gegooid uit huizen waar NSB'ers hadden gewoond. Ik vond dat allemaal niet leuk en dacht: is dat nou bevrijding?"

„Mijn vader probeerde al gauw naar de Wildhoeflaan te gaan om te zien hoe ons huis erbij stond. Na een poosje kreeg hij een doorgangsbewijs. Het huis bleek zowaar onbeschadigd. Niet veel later zag ik het zelf ook. Het gras stond kniehoog en in diverse tuinen zaten fazanten. Bij ons huis stond nog een bord met het woord *Minengefahr!* We konden nog niet direct terugverhuizen, maar omdat we hoorden dat er nogal veel uit Vogelwijkwoningen werd geroofd, werd besloten dat er elke nacht iemand in het huis moest slapen. Mijn broer van veertien heeft dat diverse malen gedaan.”

Paradijs

„Pas in juni verhuisden we. Een paar jaar eer-

der waren we bijna de laatsten geweest die uit de Wildhoeflaan weggingen en nu behoorden we tot de eerste terugkeerders. M'n zussen en ik vonden het een waar paradijs. We konden in alle tuinen spelen en op straat was geen verkeer. Spannend waren ook de zoektochten die we ondernamen in het tankgrachtgebied: als je in het zand groef, vond je vaak van alles, zoals stukken van tegeltjes van gesloopte huizen. Het was echt een hele leuke tijd.”

„Onderwijl had ik nog even toelatingsexamen moeten doen voor de hbs waar ik naartoe zou gaan. Die test was maar heel beperkt: alleen reken- en taalopgaven. Normaal gesproken hoorden er ook vragen op het gebied van geschiedenis en aardrijkskunde bij, maar dat hoefde nu niet omdat we vele maanden geen school hadden gehad. Ik slaagde en ging na de zomer naar hbs De Populier. Tot m'n negentiende bleef ik op de Wildhoeflaan wonen en daarna vloog ik uit naar andere plekken in het land, waar ik uiteindelijk vele jaren in het speciaal onderwijs heb gewerkt.”

Foto: Haags Gemeentearchief

Rij wachtenden bij de bakkerij van Hus in de Weimarstraat op 5 mei 1945, waar men net te horen heeft gekregen dat de bevrijding echt is aangebroken.

Een tankgracht met paling, een onttakeld huis en swingende bevrijdingsmuziek

Door Dick van Rietschoten

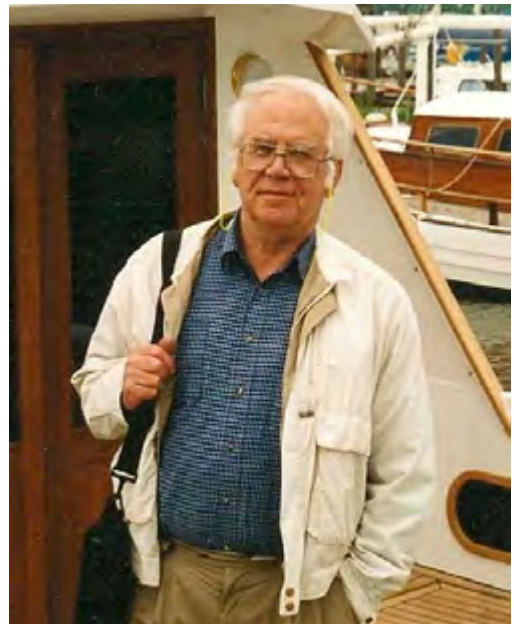
Veel Hagenaars die in hun jeugd jaren de bevrijding meemaakten, zijn voor altijd verslingerd geraakt aan jazz- en dixielandmuziek. Dat was vooral te danken aan de in de bevrijdingsroes opgerichte Dutch Swing College Band, toen nog vierkoppig, ontstaan op initiatief van pianist Frans Vink en klarinettist Peter Schilperoort.

Hun eerste optreden was op 5 mei 1945 bij de entree van het (nu niet meer bestaande) hotel-café-restaurant St. Regis op de hoek van de Thomsonlaan en de Iepaan, grenzend aan het Valkenbosplein. Het viertal, dat zich destijds nog *Quartet of the Dutch Swing College* noemde, droeg in de daaropvolgende weken met publieke concerten in belangrijke mate bij aan de feestvreugde die door Den Haag golfde.

School aan het Nachtegaalplein

„Ik was tien jaar en ik was erbij toen ze tegen eind mei 1945 optraden aan het Goudenregenplein”, vertelt Kees Leemhuis (85) vanuit Hallstahammar in Zweden, waar hij al sinds eind jaren vijftig woont. „Ze stonden voor het toenmalige postkantoor, rechts naast het poortje dat naar het Klimophof en de Klimopstraat loopt. Het was een soort thuiswedstrijd voor Peter Schilperoort, die klarinet speelde, want hij woonde achter dat poortje, in de Klimopstraat. Honderden uitgelaten mensen dromden samen om die mannen te zien en horen spelen. Er werd ook volop gedanst. Het was zo’n feestelijke sfeer!”

Kees was toen net terug uit Friesland, waar hij bij zijn oma en opa de hongerwinter had doorgebracht. Hij kende de Bomenbuurt en de aangrenzende Vogelwijk goed, want hij was opgegroeid in de Ahornstraat en aan de Valkenboskade en ging naar de openbare lagere school aan het Nachtegaalplein. „Daar was ik altijd probleemloos naartoe gelopen, maar in 1943 ging dat niet meer. Toen ontstond er een diepe kloof tussen de Vogelwijk

Kees Leemhuis, die al ruim 60 jaar in Zweden woont

en mijn woonbuurt omdat de Duitsers er die zigzag-verdedigingsgracht groeven en er een mijnenveld omheen legden. Mijn school in de Vogelwijk werd gesloten. Voortaan kreeg ik les in een school aan de Cederstraat.”

Palingen

De sloopwerkzaamheden die aan het graven van de gracht voorafgingen heeft Kees met zijn vriendjes vaak met open mond staan bekijken. „Dat was natuurlijk een spectaculair gezicht. Ik was nog een kind en van de afschuwelijke achtergrond van dat alles had ik nauwelijks besef. Ik zie nog duidelijk voor me hoe het oude Rode Kruisziekenhuis tegen de vlakte ging en hoe de toren van de gereformeerde Westduinkerkerk in de Fahrenheitstraat, op de hoek met de Hanenburglaan, werd afgebroken. Die kerktoeren zou een te markant herkenningspunt voor de geallieerden kunnen zijn, hoorde ik later, en daarom moest-ie weg.”

Toen de anti-tankgracht klaar was, maakte Kees nog een andere memorabele gebeurtenis mee. „De Duitsers lieten de gracht vollopen met water uit het Verversingskanaal, dat toen nog een open verbinding met de zee had. Tot onze verbazing zagen we dat in het water tegen die steile oevers allemaal palingen krioelden. Dat nieuws ging als een lopend vuurtje rond, zodat

veel mensen met emmers arriveerden om te proberen die palingen daarmee op te hengelen. Sommigen hadden ook vorken waarmee ze die gladde beesten tegen de wand vastprikten.”

Jodenster

„Er zijn nog meer gebeurtenissen die me mijn leven lang niet meer hebben losgelaten. Zo was er een schoolvriendje dat opeens een gele ster op z'n jas droeg en een poosje later niet meer op school kwam. Ik heb hem nooit meer gezien. En bij mijn vroegere kleuterschool aan de Acaciastraat stond op een dag een rij mensen met koperen ketels, lampen en beeldjes. Ik hoorde dat ze die in een lokaal bij de Duitsers moesten inleveren om er munitie van te laten maken. Later kwamen mensen radio's inleveren. In een van de lokalen lagen er honderden, gestapeld tot aan het plafond. Ook zag ik op een middag toen ik van m'n school op de Nachtegaallaan naar huis liep een opstootje op de Sportlaan. Er stonden een paar mannen in uniform en daaromheen boze mensen die

Foto: Haags Gemeentearchief

Sloopwerk in de Fahrenheitstraat bij de Segbroeklaan, 1943. Verderop de al onthoofde toren van de Westduinkerkerk.

scholden en heftige gebaren maakten. Wat bleek? Het waren fietsers die tot stoppen waren gedwongen en hun fiets moesten inleveren.”

Onbewoonbaar

Kees zegt nog altijd dankbaar te zijn dat hij met z'n ouders en zusje nooit honger heeft hoeven lijden doordat ze tijdig voor de hongervinter „met een van de laatste treinen die nog reden” naar opa en oma in Friesland zijn gegaan. De terugkeer in Den Haag half mei leverde echter wel een domper op. „Ons huis aan de Valkenboskade bleek onbewoonbaar”, vertelt hij. „De raamkozijnen en deuren en stukken van de vloer waren eruit en de meubels waren weg. We hoorden dat er in de buurt veel ramen waren gesprongen door de explosie van de V2-raket die op nieuwjaarsdag 1945 was neergestort in de Kamperfoeliestraat op de hoek met de Indigostraat. Daarna had de hongerende en kou lijdende bevolking via de kapotte ramen allerlei brandbaar materiaal voor verwarming uit ons leegstaande huis gehaald.”

Philippa

„We hebben toen noodgedwongen nog een poos bij kennissen ingewoond en na een paar maanden kregen we een huis in de Anjelierstraat. Ik herinner me dat er in die buurt ook veel mensen uit Duindorp woonden, want die konden nog zeker een jaar lang niet naar hun eigen huizen terug. Duindorp was een tijdelijk detentiecamp geworden voor lieden die in de oorlog fout waren geweest.” Kees maakte z'n lagere school af, ging naar de ambachtsschool en kwam daarna op de middelbare technische school aan de De La Reyweg terecht. „De directeur daar heette Philippa. Hij woonde in de Vogelwijk, wisten we. Pas vele jaren later werd bekend dat deze man al die tijd een verschrikkelijk geheim met zich meedroeg: zijn zoon Jacques, die bij de SS had gediend, was bij hem thuis aan de Pauwenlaan ondergedoken en heeft daar bijna dertig jaar op zolder gezeten tot hij werd gearresteerd.”

Terwijl Kees tijdens de hongervinter in Friesland verbleef, werd voedsel in het westen steeds schaarser. In februari kwamen vanuit Zweden per boot in de haven van Delfzijl tienduizenden kilo's aan meel binnen, waarmee bakkers in het land 'Zweeds wittebrood' konden maken. Pas eind april 1945 gaven de bezetters toestemming aan de geallieerden om per vliegtuig voedselpakketten boven de steden uit te werpen. In Den Haag klommen velen op de daken om de voedseldroppings te bekijken.

Vanuit Friesland via de Mient naar de Papegaailaan

Door Sjaak Blom

„De eerste keer dat ik de Vogelwijk binnenwandelde, was toen ik begin 1946 samen met mijn moeder een huis in de Papegaailaan ging bekijken. We moesten langs een wachtpost bij de tankgracht, dit keer met Nederlandse soldaten, en troffen een woonwijk aan die ruim twee jaar leeg had gestaan en op het eerste gezicht nagenoeg ongedeed was. Later bleek er toch wel aardig wat schade te zijn.”

René Le Grand voor zijn oude huis aan de Papegaailaan

René Le Grand (80) kan zich het beeld en de eerste indrukken van de wijk nog helder voor de geest halen, hoewel hij toen nog maar zes jaar was. Vader en moeder Le Grand hadden hun huis aan de Mient geruild voor Papegaailaan 12. „De meeste huizen waren jarenlang onbewoond geweest en in sommige panden hadden Duitse militairen gewoond, maar inmiddels waren veel van de oorspronkelijke bewoners alweer teruggekeerd.”

Garijp

De familie Le Grand woonde aan de Mient 519,

op de eerste etage, toen hun derde zoon René op de valreep van 1939 werd geboren. Vader was registeraccountant bij Economische Zaken. Beneden hen woonde een Engelsman die eieren voor zijn geld koos toen de oorlog naderde. De familie zakte een verdieping naar de begane grond met tuin.

Van de oorlog zelf kan René zich alleen het laatste stuk herinneren. Zoals zijn Franse voorvaders in 1681 Normandië moesten ontvluchten wegens de vervolging van protestanten in Frankrijk, zo werd de familie Le Grand in het najaar van 1944 door het gebrek aan voedsel

verdreven uit de Hofstad. Na een barre tocht per vrachtwagen, na een overnachting en een beschieting door geallieerde vliegtuigen, bereikte het konvooi Garijp, een dorp net onder Leeuwarden. Vanuit Leeuwarden legden ze het laatste stuk met een binnenvaartschip af. De weduwe Van der Veen ving de ontheemde familie op in *Us Honk*. Tijdens hun tussenstop hadden de ouders wel hun oudste zoon uit het oog verloren. Gelukkig was er communicatie mogelijk en werd de verloren zoon met een andere vrachtwagen alsnog in Garijp afgeleverd. Een paar dingen kan René zich nog wel uit die tijd herinneren zoals lopend melk halen bij een boer verderop, Duitsers die ingekwartierd waren in het parochiehuis en stedelingen die eten kwamen halen. Het dorp huisvestte ook verschillende onderduikers. Een van hen bleek een collega-accountant op het ministerie van René's vader. Overigens was ook Paul van Vliet in die tijd opgevangen in Garijp en zijn verhaal in het boekje *Hagenaars in oorlogstijd* is nageoeg gelijk aan dat van het gezin Le Grand.

Bevolkingsregister

René herinnert zich ook de verhalen van z'n vader over het Engelse bombardement van april 1944 op het Haagse bevolkingsregister, dat vlakbij het Vredespaleis lag, op de plek waar nu de NIBC-bank staat. „Het Vredespaleis moest kostte wat kost gespaard worden, dus ze kwamen van de andere kant aangevlogen. Het complete Nederlandse bevolkingsregister lag op straat. De Duitsers dreigden iedereen neer te schieten die een stamkaart oprapte. Toch kwam mijn vader met een kaart thuis, die hij nog jaren bewaard heeft.”

Als kleuter was René ook getuige van de afsluiting van het elektrisch netwerk in het laatste oorlogsjaar. Alle stoppen werden uit de meterkasten gehaald en niemand had meer stroom. Gelukkig had de familie Le Grand een behulpzame buurman die bij het gemeentelijk energiebedrijf werkte. De spanning kwam nog wel geregeld op de leiding terug, omdat de Duitsers

die even verderop gelegerd zaten bij tijd en wijle stroom nodig hadden. Ze kregen van de buurman een gemeentestop, lieten de stofzuiger in het stopcontact en zodra die brulde, wist je dat er weer even spanning op de leiding zat. Een andere herinnering betreft een zogeheten wijkzang, georganiseerd door de NSB. Alle bewoners aan de Mient en omgeving moesten zich verzamelen, waarna onder leiding van vrouwelijk Jeugdstormleden gezongen werd.

Bevrijding

De bevrijding in Friesland kan René zich ook nog wel herinneren. De Duitsers hadden een versperring opgeworpen die ze op de dag van de bevrijding in brand staken, om tijd te winnen voor hun aftocht. Zegge en schrijve één vrachtwagen met Canadese bevrijders kon het dorp begroeten. Dat was in andere plaatsen wel anders. Een aantal dagen eerder was René achterop de fiets met zijn vader naar Suameer getrokken en daar troffen ze een overmacht aan Canadese legervoertuigen aan. Het duurde na de bevrijding van heel Nederland even voordat de familie Le Grand de nodige papieren verzameld had voor de terugreis. Uiteindelijk bereikten ze via allerlei busverbindingen en vele controles hun geliefde Den Haag. Ze konden zo weer intrekken in hun huis aan de Mient. Grootvader had een oogje in het zeil gehouden.

Papegaailaan

Via een kennis kwam vader Le Grand in contact met een Joodse vrouw die een huis aan de Papegaailaan 12 bezat. De vrouw was in de oorlog opgepakt en op transport gesteld naar het concentratiekamp in Theresiënstadt, in het huidige Tsjechië. Op wonderbaarlijke wijze was ze daaruit vrijgekomen. De Duitse machthebbers hadden in 1944 dringend behoefte aan vrachtwagens en die kon Zwitserland leveren. De trucks werden geruild met gevangenen uit concentratiekampen. De Joodse vrouw behoorde tot de gelukkigen. Ze had nog een jaar in Zwitserland gewoond en was toen naar Den

Het eind van de Goudenregenstraat kort na de bevrijding, gezien naar de Sportlaan

Haag teruggekeerd. Daar voelde ze wel voor een woningruil en zo belandde het gezin Le Grand in 1946 in de Vogelwijk. Ze bereikten de wijk via een toegang over de tankgracht met wachtpost aan de Zonnebloemstraat/Daal en Bergselaan.

„Een paar dingen zie ik nog wel voor me. Aan het begin van de Kwartellaan, naast het pand dat later een apotheek zou worden, was een kleine bunker gebouwd. Van daar uit liep een spannende ondergrondse gang naar een bunker op het Wielewaalplein.”

In zijn zeldzame tochten buiten de wijk kon René zien hoe de oorlog huisgehouden had. „In de Sneeuwkllokjesstraat was een huizenblok van alle hout ontdaan, volledig leeggeroofd en afgebroken. Je zag her en der ruïnes en verschillende panden die in het schootsveld hadden gelegen, waren geheel afgebroken.”

Latere loopbaan

„Mijn broers waren in Friesland al naar school geweest. Voor mij kwam de school pas in 1946: de openbare lage school aan de Hyacintweg.” Zoals iedereen pakte ook René

de draad weer op. Na de lagere school deed hij Mulo A en Mulo B op de bovenverdieping van de Heldringschool en studeerde vervolgens radiotechniek aan de avond-HTS. In militaire dienst werd hij wachtmeester bij de Huzaren van Boreel. „Ik heb zelfs nog in Duitsland gediend”, lacht hij. René trouwde met Jeanette en ze kregen de beschikking over een paar kamers op Papegaaiaan 6. Na negen maanden kwamen zij terecht aan de Valkenboskade.

Na zijn diensttijd werkte René bij een elektrotechnisch bedrijf in Oegstgeest. In 1970 stapte hij over naar Rijkswaterstaat, waar hij wegens privatisering van zijn onderdeel al op 56-jarige leeftijd met een gouden handdruk kon vertrekken.

René en Jeanette wonen inmiddels in Scheveningen, al zestien jaar in de Scholstraat. Verschillende keren per week zijn ze echter te vinden aan de Laan van Poot. René voor zijn rondjes bij Haag Atletiek en samen als vrijwilligers op de Montessorischool. Dat laatste doen ze al twintig jaar. De ouders van René bleven tot in de jaren '80 in de Vogelwijk wonen.

Kamp Duindorp, barre plek voor collaboratie-verdachten

Door Dick van Rietschoten

Foto: Haags Gemeentearchief

Evenals in de Vogelwijk hadden de Duitsers ook in Duindorp veel straten van klinkers ontdaan. De stenen werden onder meer gebruikt voor toegangspaden naar bunkers in de duinen.

Vele duizenden Hagenaars uit de kustwijken, zoals Kijkduin, de Vogelwijk, Scheveningen en het Statenkwartier moesten tussen eind 1942 en medio 1943 huis en haard verlaten. Alle woongebieden ten westen van de (anti)tankgracht die werd aangelegd als onderdeel van de Duitse verdedigingslinie Atlantikwall, kregen de status van militaire zone. Na mei 1945 keerden de verdrevenen geleidelijk weer naar hun verwaarloosde woningen en tot jungle verworpen tuinen terug, maar dat gold niet voor de bewoners van Duindorp. Hun wijk werd namelijk van overheidswege ingericht als interneringskamp voor alle gearresteerde (mannelijke) bewoners uit de regio Den Haag die van collaboratie met de bezetters werden verdacht. Over het land verspreid waren er zo'n 130 van deze kampen.

Hek met bewakers

Rond heel Duindorp was een hoog hek gezet, waarlangs bewapende militaire bewakers surveilleerden. Ook waren er 'interne bewakers', meestal mensen uit het voormalig verzet. De gevangenen - voormalige actieve NSB'ers, maar

ook zwarthandelaren, Nederlandse SS'ers of ondernemers die voor de Duitsers hadden gewerkt – moesten in het kamp blijven in afwachting van onderzoek naar hun handel en wandel of hun berechting. Er waren overigens ook geïnterneerden die uiteindelijk niets op hun geweten bleken te hebben en dus geheel ten onrechte waren vastgezet. Aanvankelijk was het de bedoeling de kampbewoners de vele vernielde huizen in Duindorp te laten repareren, maar dat plan kwam nauwelijks van de grond, met name door gebrek aan bouwmaterialen en technische expertise.

Opstand

De levensomstandigheden in het kamp waren slecht. De gedetineerden woonden in vervuilde huizen die jaren leeg hadden gestaan. Er was nauwelijks elektriciteit en de meeste woningen hadden geen verwarming. Door een groot tekort aan bedden sliepen veel mannen op strozakken op de grond. Verder ontbrak het aan sociale zorg en aan mogelijkheden tot recreatie. Verveling, gebrek aan contact met de buitenwereld en frustraties over de lange duur van de onderzoeksprocedures leidden geregeld tot zelfmoordpogingen, ontsnappingsplannen en onrust. In juni 1946 barstte de bom. Er ontstond een opstand die enkele dagen duurde, waarbij bewakers werden belaagd met onder meer stenen en dakpannen. Politie en leger maakten met overmacht een eind aan het oproer, waarbij twee geïnterneerden werden doodgeschoten. Ruim 2000 gevangenen werden daarop overgeplaatst naar andere kampen. In totaal zijn in de loop der tijd ruim 6000 mannen in Kamp Duindorp ondergebracht. Pas in de zomer van 1947 verlieten de laatste geïnterneerden de wijk, waarna de oorspronkelijke bewoners konden terugkeren.

Via YouTube is nog de in 1998 gemaakte tv-documentaire 'Kamp Duindorp' van VARA-journalist Hans Polak te zien.

‘Ik heb nog stempels waarmee m’n vader persoonsbewijzen vervalste’

Door Dick van Rietschoten

Marette Wils (87), bewoonster van de Sijzenlaan, kwam in 1944 vanuit haar geboorteplaats Hoorn met haar ouders naar Den Haag. Daar maakte ze onder meer het Britse vergissingsbombardement op het Bezuidenhout mee en ook de bevrijding.

„Mijn vader Mechiel Wils zat in Hoorn in een verzetsgroep, die werd verraden. Toen hij de tip kreeg dat hij zou worden opgepakt, zijn we halsoverkop gevlucht. Ik was 11 jaar”, vertelt ze.

„Een oudere zus en broer konden in Amsterdam worden ondergebracht en ik kwam met mijn ouders via adressen in Amsterdam en Overveen in Den Haag terecht. Daar kregen we woonruimte in een huis aan de Bezuidenhoutseweg, maar doorgaans sliepen we daar alleen. Overdag verbleven we meestal in een huis aan de Trompstraat. Daar liepen we dan heen en op weg daar naartoe ging ik naar een school in de Frederikstraat.”

Schuilnaam

Marettes vader, die gemeentearchitect in Hoorn was geweest en een vrijstelling had voor tewerkstelling in Duitsland, bleef ook in Den Haag actief in het verzetswerk. Hij hielp onderduikers en maakte onder meer stempels waarmee persoonsbewijzen werden vervalst. „Die stempels heb ik nog in bezit”, zegt Murette, nog altijd trots op het verzetswerk van haar vader. „Hij ging in die tijd onder schuilnamen door het leven en in Den Haag kreeg ik ook een schuilnaam. Op school heette ik Mary van der Waal. Alleen de hoofdonderwijzer wist wie ik werkelijk was.”

Hongerwinter

Herinneringen aan honger tijdens de beruchte winter van 1944/1945 heeft Murette niet. „Wij zijn de hongerwinter redelijk gezond doorgekomen omdat mijn vader met zijn vele contacten in verzetskringen geregeld wat voedsel kon bemachtigen. Bovendien kon mijn moeder heel creatief koken. Met wat meel en gist maakte ze bijvoorbeeld ook het ouderwetse Westfriese gerecht *Jan in de Zak*. Het deeg werd in een doek gewikkeld waarna het in een grote pan water werd gekookt. Met wat stroop erbij vond ik het heerlijk! Ik at ook een keer tulpenbollaart bij een school-

De vervalsingsstempels

vriendinnetje dat jarig was. Lekker!”

„Toch heb ik uit die winter nog wel een gruwelijke herinnering overgehouden. Ik heb gezien hoe aan het begin van de Laan van Nieuw Oost-Indië een groep mannen door de Duitsers bijeen werd gedreven. Ze moesten hun handen omhoog steken en werden kort daarna neergeknald. Gelukkig heb ik de lichamen niet zien vallen en alleen de schoten gehoord.”

Paul Steenbergen

Bij het bombardement op het Bezuidenhout van 3 maart 1945 was de familie Wils niet op de Bezuidenhoutseweg aanwezig. Toen ze laten gingen kijken, bleek hun huis net niet geraakt. Toch vond vader Wils het beter dat ze een ander onderkomen zochten. Dat werd gevonden in de Danckertsstraat, een zijstraat van de Valeriusstraat. „We gingen wonen op nummer 13”, zegt Murette, en we hadden een beroemde bovenbuurman: de acteur Paul Steenbergen. Ik heb nog een gekke herinne-

ring aan hem. De buurtbewoners gingen vaak hun huizen uit als we weer eens een Duitse V2-raket hoorden aankomen, want die wilden nog wel eens neerstorten of exploderen. Bij een van die gelegenheden kwam Paul Steenbergen een keer naar buiten met in z'n handen een groot schilderij van een naakte vrouw. Dat vond ik als twaalfjarig meisje natuurlijk uiterst intrigerend.”

„Ik bewonderde Paul overigens zeer omdat ik ook graag aan het toneel wilde. Die droom is gedeeltelijk in vervulling gegaan. Ik werd weliswaar geen professioneel actrice, maar ben wel zo'n vijftig jaar lid geweest van een amateurtoneelgezelschap.”

Bevrijding

Het feestelijk gevoel van opluchting dat de bevrijding van mei 1945 teweeg bracht, kan Murette zich nog wel voor de geest halen en ze weet ook nog dat er thuis werd gesproken over

‘moffenmeisjes’ die kaal werden geschoren. Maar eigenlijk is haar herinnering aan die periode vooral samengebond in twee beelden: bij de intocht van de Canadezen in Den Haag, op 8 mei, mocht ze een stuk op de treeplank van een legerwagen meerijden en als extra verrassing stopte een Canadees haar een stuk chocola toe. „Ik heb er een hapje van genomen en ben toen met het restant naar huis gerend om het aan mijn ouders te laten proeven.”

Door erover te praten, blijven de herinneringen aan oorlog en bevrijding voor haar levend. „Maar ook op andere manieren word ik er nog geregeld mee geconfronteerd”, zegt ze. „Bijvoorbeeld als ik naar de stempels van m'n vader kijk die bij ons op de piano staan. Maar ook doordat ik nog steeds contact heb met Rose, een Joodse vrouw uit Amsterdam die destijds als meisje in Hoorn woonde en dankzij mijn vader met haar familie heeft kunnen onderduiken.”

Na de bevrijding werd aan het begin van de Laan van Nieuw Oost-Indië ter hoogte van nummer 7 een gedenkplek gemaakt voor de twaalf mannen die daar op 15 december 1944 door de Duitsers werden gefusilleerd als vergelding voor de moord op een Duitse officier, ongeveer op dezelfde plaats. Murette Wils was getuige van de executie.

Het monument bestaat niet meer. Er rest slechts een plaquette bij nr. 3A.

Een noodtramlijn door bijna verlaten wijken

Door Fred van der Burg

Ten tijde van de Duitse inval op 10 mei 1940 reden er vier tramlijnen door de Vogelwijk: lijn 2 (die vanaf het toenmalige station Staatsspoor kwam en over de gehele Sportlaan reed tot de eindhalte bij de Buizerdlaan), lijn 3 die reed van het Staatsspoor naar de Kwartellaan, en de lijnen 3A en 12 die afwisselend van de Duivelandsestraat via de Nieboerweg naar het Staatsspoor reden, hetzij via de Laan van Meerdervoort (3A) hetzij via het Valkenboskwartier en de Schilderswijk (lijn 12)

Sportlaan 25-11-1942 met Lijn 2 vlak voor de opheffing ervan

Vanwege de aanleg van de Duitse verdedigingsgracht eind 1942 en begin 1943 werden alle tramlijnen die deze tankgracht kruisten aanvankelijk in twee delen gesplitst. Ook werden er lijnen samengevoegd of via een andere route geleid. Hierdoor verdwenen dus ook de lijnen uit de Vogelwijk. Lijn 2 werd helemaal opgeheven en het traject van 12 en 3(A) werd ingekort tot respectievelijk de Lijsterbesstraat en het Goudenregenplein. Maar er kwam een tijdelijke noodoplossing.

Vesting Scheveningen

Om de nog resterende bewoners van de te ont-ruimen Vogelwijk, Duindorp, Scheveningen en het Statenkwartier toch nog openbaar ver-voer naar de 'bewoonde wereld' te bieden, werd er in april 1943 een tramlijn geopend door wat de *Vesting Scheveningen* werd ge-noemd. Deze tram reed vanaf de Nieboerweg hoek Sportlaan via Duindorp (Pluvierstraat en Tesselsestraat) en de Willem de Zwijgerlaan naar het Gemeentemuseum.

Foto: Jan Voerman; Collectie Haags Openbaar Vervoer Museum

Wat later werd de route zelfs verlengd via de Frederik Hendriklaan naar de Nieuwe Duinweg hoek Nieuwe Parklaan. Omdat de lijn deels liep over het traject van de toenmalige lijn 10 kreeg hij aanvankelijk dat lijnnummer, maar na de verlenging sprak men in de volksmond van 'lijn 0'. Nog later werd er met de lijnaanduiding 14 gereden.

Vreemde gewaarwording

Officieel diende de tramlijn om het Juliana Kinderziekenhuis bereikbaar te houden en om evacués de gelegenheid te geven met de tram kleine huisraad uit hun te verlaten woningen mee te nemen. Bovendien moesten ook Duitse militairen zich binnen het Sperrgebied kunnen verplaatsen en last but not least ook de arbeiders die waren ingezet voor de aanleg van de verdedigingswerken.

Het moet een vreemde gewaarwording zijn geweest om met deze tram de grotendeels al ontuurde delen van de stad te doorkruisen. De betreffende wijken werden gaandeweg steeds leger, waardoor de behoefte aan een tramlijn allengs verminderde. Op 1 december 1943 waren de Vogelwijk en Duindorp al zo ver ontruimd dat dit lijngedeelte kon worden opgeheven. De

merkwaaardige 'vestingtram' heeft dus slechts 7,5 maand door de Vogelwijk gereden. Pas op de dag voor kerst 1945 reed er voor het eerst weer een reguliere tram vanuit de stad naar de Vogelwijk (tot aan de Nieboerweg-dr. Van Welylaan). Lijn 3 naar de Kwartellaan begon echter pas weer in december 1955 te rijden.

Foto

Op bovenstaande foto zien we de 'vestingtram' van 1943 staan op de eindhalte aan de Nieboerweg bij de Sportlaan. De foto is genomen op de eerste exploitatiedag 15 april 1943. Achter de tram ligt de Duitse verdedigingslinie in aanbouw. Geheel rechts zien we de toenmalige bebouwing van de Goudenregenstraat hoek Hanenburglaan. Aanvankelijk kon de tram bij dit eindpunt niet van spoor wisselen, zodat er over 'verkeerd' spoor werd teruggereden richting Duindorp, waar wel een wisselmogelijkheid was. Maar na een frontale botsing op het Distelvinkenplein werd bij de Sportlaan een zogeheten overloopwissel aangelegd om de tram over het rechterspoor te kunnen laten terugrijden. Deze wissel is tot de asfaltering van de Nieboerweg in 1962 op die plek blijven liggen.

Hoe de fiets van opa vanuit De Bilt weer in de Vogelwijk terugkwam

Door Rolf Kroes, oud-notaris, Rotterdam

Als Rotterdammer van 81 lees ik geregeld wijkblad De Vogelwijk. Sinds 1954 woon ik al niet meer in Den Haag, maar ik voel mij nog altijd verbonden met de Vogelwijk. Ik kwam er vroeger vaak omdat mijn grootouders er aan de Wildhoeflaan woonden en ik op het Nachtegaalplein naar school ging, en ik kom er ook vandaag de dag nog geregeld omdat mijn dochter aan de Haviklaan woont. Toen ik in het wijkblad las dat er een 'bevrijdingsnummer' zou komen, besloot ik enkele oorlogsherinneringen op papier te zetten.

Wildhoeflaan 43

Ik ben geboren op 22 september 1938, de dag waarop in het Duitse Bad Godesberg de conferentie begon tussen de Britse premier Chamberlain en Hitler, een ontmoeting die van Duitse zijde slechts valse beloften opleverde. Tijdens de oorlog werden mijn grootouders, opa en oma De Bloeme, door de bezetter ge-

dwongen hun woning aan de Wildhoeflaan 43 te verlaten om de bouw van het Haagse gedeelte van de AtlantikWall mogelijk te maken. Als kleuter heb ik vanuit de tram die toen over de Sportlaan reed de sloop van tientallen huizen gezien. Kennelijk heeft dat veel indruk gemaakt, want sindsdien heb ik een gloeiende hekel gekregen aan het zicht op huizen in afbraak.

Rolf (rechts) en broer Flip op de Wildhoeffaan in 1947

Surinamestraat

Mijn opa, Marius de Bloeme, die accountant in rijksdienst was maar bij de Duitse inval in 1940 artilleriecommandant in Hoek van Holland was geweest, kreeg te horen dat hij en m'n oma hun intrek konden nemen in een kast van een huis in de Surinamestraat. Maar hun inboedel konden ze niet meenemen. Mijn vader bevond zich inmiddels als officier in Duitse krijgsgevangenschap. Mijn moeder woonde toen met mij en mijn jongere broertje Flip in De Bilt en kreeg van haar ouders uit Den Haag onder meer een slaapkamer-ameublement, Perzische kleden en een fiets in opslag.

De bevrijding heb ik dus in De Bilt beleefd, maar de jubelende mensenmassa die de marcherende Canadezen toejuichten, kan ik me nog levendig herinneren. Mijn moeder werd door een potige cavalerist op een Sherman-tank getrokken en ikzelf belandde in een bren-carrier.

Tuinslang om de velgen

Mijn grootvader had na de bevrijding geen vervoer meer. Zijn auto, een mooie vooroorlogse Studebaker met twee reservewielen vóór op de treeplank en uitklapbare richtingaanwijzers was ergens verstopt en verborgen gebleven

voor de bezetter, maar zonder benzine had je daar natuurlijk niet zo veel aan. De fiets was vanzelfsprekend een uitkomst, maar die stond bij ons in De Bilt.

Mijn moeder heeft toen op een van de volgende dagen haar eigen fiets gepakt, voorzien van tuinslang om de velgen, nam de fiets van opa aan de hand en is zo helemaal naar Den Haag gefietst. Dat was op zichzelf al geen sinecure, want onderweg waren de wegen vol bomkraters. Soms vroeg ze een wandelaar of hij een stukje met haar mee wilde fietsen, dan ging het even wat gemakkelijker.

Na een moeizame en inspannende tocht vol hindernissen kwam ze bij mijn grootouders in de Surinamestraat aan. De volgende dag al is ze weer teruggefietst om voor haar twee kinderen te kunnen zorgen.

Sneeuwbalstraat

Opa was uiteraard zeer verguld met zijn fiets, waardoor zijn eigen huis in de Vogelwijk weer bereikbaar werd. De hele kuststrook was echter afgezet door het Militair Gezag; je mocht er in mei nog niet in. Opa, die later voorzitter van de Algemene Rekenkamer werd, had echter genoeg connecties om een doorlaatpas te bekommen. Hij trof zijn huis tot zijn verwondering nog ongeschonden aan. De voordeur stond weliswaar open en de wingerd groeide helemaal de gang in, maar er was weinig of niets kapot, ook niet het sanitair en de wastafels in de badkamer, zoals bij andere panden in de buurt wel het geval was.

Niet veel later verhuisden wij met het gezin naar Den Haag. We kregen een parterrewoning aan de Sneeuwbalstraat, bij het Goudenregenplein. Daar vandaan liep ik vier keer per dag van ons huis over de kale vlakte van de deels gedempte tankgracht naar mijn lagere school aan het Nachtegaalplein, later de Houtrustschool genaamd, met als schoolhoofd meester Kerrebijn. In de buurt van die school, maar ook bij mijn opa en oma aan de Wildhoeffaan heb ik nog vrolijke jeugdijaren beleefd.

Kwettertjes

Kleine gratis advertenties over vraag en aanbod, afkomstig van leden van de wijkvereniging

Plaatsingsvoorwaarden

Bedrijfsreclame is niet toegestaan, tenzij het gaat om cursussen en lessen. Aanbevelingen voor huishoudelijke hulp mogen wel, maar alleen met vermelding van eigen telefoonnummer of mailadres van de referent.

Een advertentie mag maximaal 2x per jaar worden aangeboden. Aanlevering voor de 18e van elke maand bij mevr. M. Boutkan, Pauwenlaan 99, tel. 3684333. E-mail: mhboutkan@planet.nl

AANGEBODEN - We hebben met de kleinkinderen veel plezier gehad van onze rode houten bolderkar. Wie haalt deze gratis af? Afmetingen: 1 m lang, 54 cm breed en 54 cm hoog, met plankje om op te zitten. Tel. 06-17847435.

TE KOOP - Goede damesfiets (Gazelle) met nieuwe dubbele fietstassen. T.e.a.b.
Bel 06-22459044.

TE KOOP - Uitgebreide Märklin modelspoorbaan, H0, C-rails, locs en wagons. Veel accessoires. Grotendeels z.g.a.n. Complete inventarislijst beschikbaar. Bel 070-3237245.

GEZOCHT - Architect en aannemer - Wij zijn op zoek naar een architect en aannemer voor de verbouwing (inclusief aanbouw) van ons huis. Heeft u onlangs naar tevredenheid uw huis laten verbouwen en/of een aanbouw laten plaatsen, dan zouden wij graag de contactgegevens van de architect en aannemer ontvangen. Alvast veel dank! Rosalie Alkema-Boers,
06 28 50 41 72, rosalie_boers@outlook.com.

GEVRAAGD - In deze 'coronatijd' ben ik na 40 jaar mijn oude postzegelverzameling nog eens gaan bekijken en ordenen. Dat blijkt toch leuk en ik vraag me af of er wijkgenoten zijn die nog oude postzegels of een verzameling hebben liggen waar ze niets meer mee doen. Daar zou ik erg in geïnteresseerd zijn.
Mijn mailadres is: geraa006@planet.nl en mijn tel. nr. 06-22189524.

OPPAS AANGEBODEN - Hallo, wij zijn Sophie en Merel (allebei 15) en wij zoeken oppasadressen. We zijn twee leuke, spontane Vogelwijkmeiden die het erg leuk vinden om samen op kinderen te passen. We hebben al ervaring! Heeft u interesse, bel of app dan dit nummer: 06-40710465.

WOONRUIMTE GEZOCHT - Ik ben een 31 jarige vrouw, werkzaam als verloskundige in een Haagse praktijk en op zoek naar (evt. tijdelijke) woonruimte. Voor meer informatie: tel. 06 10 510 613 of stuur een bericht naar: stephaney_kras@hotmail.com

AANGEBODEN - Onze betrouwbare hulp zoekt nog een paar adressen voor huishoudelijk werk. Door de coronacrisis hoeft zij bij een aantal werkadressen niet meer te komen. Meer informatie: tel. 06-43239349.

GRATIS AF TE HALEN - Reserve-dakpannen en 8 binnendeuren van de originele bouw in de Vogelwijk (Eksterlaan). E-mail: emar2@xs4all.nl

TE KOOP - Cortina transportfiets (meisjesmodel) met versnelling, in zeer goede staat: 150 euro. Marja van Ede tel. 06- 12779140.

AANGEBODEN - Mijn zeer goede tuinhulp heeft nog ruimte voor tuinwerkzaamheden. Onkruid verwijderen, snoeien, maaien, terras reinigen etc. Nadere inlichtingen bij Henk van Balen. Tel. 06-47649144.
E-mail: henk.vanbalen@casema.nl

Nuttige adressen & telefoonnummers

Politie

Alarmnummer bij acute nood, levensgevaar of brand: 112

Algemeen politienummer: 0900-8844

Politiebureau Segbroek, Fahrenheitstraat 192.

Geopend van 08.00 tot 18.00 uur.

Wijkagent: Steven van der Gaag.

Tel. 0900 - 8844 (vraag naar Bureau Segbroek Den Haag).

e-mail: steven.van.der.gaag@politie.nl

Werkdagen: ma t/m donderdag en weekends.

Buurtveiligheid

Hebt u informatie of wilt u informatie over de (on)veiligheid in de wijk, neem dan contact op met het buurtveiligheidsplatform 112Vogelwijk, e-mail: 112vogelwijk@gmail.com

Brandweer:

Bij brand: 112

In alle andere gevallen: (070) 362 11 50

Post Loosduinen/Segbroek tijdens kantooruren: (070) 359 15 11

Doktersnachtdienst

tel. (070) 346 96 69

Informatie dienstdoende apotheken

tel. (070) 345 10 00

Stadsdeelkantoor Segbroek

Fahrenheitstraat 190, tel. (070) 14070.

Directeur: Annette de Graaf, email:

annette.degraaf@denhaag.nl

Openingstijden: Alleen op afspraak

(via www.denhaag.nl onder 'Contact') op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 8.30 tot 16.30 uur en op woensdag van 12.00 tot 20.00 uur. Voor paspoorten en rijbewijzen moet u naar stadsdeelkantoor Centrum of Escamp.

Dierenambulance Den Haag

tel. (070) 328 28 28

Klachtentelefoon gemeente

Tel. 14070

Informatie over het duingebied

Eric Wisse

tel. 06 - 30 19 88 94

WIJKOUDERENWERK

Segbroek / Vogelwijk

Hulp voor zelfstandig wonende ouderen

Burenhulpcentrale Vogelwijk

Tel. (070) 262 99 99 of (070) 205 24 80.

Ouderenconsulent

Voor informatie, advies en bemiddeling op het gebied van wonen, welzijn en zorgverlening ten behoeve van ouderen: bel ouderenconsulent Lizeth Kastelein: (070) 20 52 480.

Wijkbus Segbroek

Voor aanmelding als abonnee (€25 per kwartaal) en vervoersafspraken: bel tussen 08.30 en 10.00 uur met (070) 368 50 70.

Telefooncirkel en oppasservice

Via ouderenconsulent Lizeth Kastelein (070 - 20 52 480) kunnen wijkbewoners ook worden aangesloten bij een 'telefooncirkel'. Dan worden zij dagelijks op vaste tijdstippen gebeld om te weten te komen of alles in orde is.

Ook kan Lizeth op verzoek de oppasservice voor volwassenen inschakelen. Wie enkele uren de deur uit moet, maar de zorg heeft voor een volwassen huisgenoot die niet alleen kan worden gelaten, kan een beroep op deze service doen.

Thuiszorg

Florence Gezondheid en Zorg

In woonzorgcentrum Uitzicht, Zonnebloemstraat 383, kunt u terecht voor alle informatie op het gebied van zorgverlening.

Tel. (070) 754 55 66. e-mail: info@florence.nl

Haagse Wijk- en Woonzorg (HWW)

O.a. voor thuiszorg, personenalarmering, etc.

Wijkverpleegkundige HWW: 06-82010709

e-mail: instroom@hwwzorg.nl

Tel: (070) 379 33 00 - www.hwwzorg.nl

Evita Zorg Den Haag

(ook voor personenalarmering en spreekuren voor mantelzorgers)

e-mail: info@evitazorg.nl

Tel: (070) 31416000 - www.evitazorg.nl

B.a.B Zorg

Begeleiding, advies en bemiddeling in de thuiszorg. Thomsonlaan 129.

24/7 bereikbaar. Tel: (070) 239 01 05,

e-mail: info@babzorg.nl - www.babzorg.nl

Wijkvereniging De Vogelwijk

Website

www.vogelwijkdenhaag.nl

Postadres wijkvereniging

Postbus 65923, 2506 EE Den Haag

Bestuur

Voorzitter

Redmar Wolf, Patrijslaan 4
e-mail: voorzitter@vogelwijkdenhaag.nl

Secretaris

Hans van Nieuwkerk, Laan van Poot 176
e-mail: bestuur@vogelwijkdenhaag.nl

Penningmeester

Adam Braithwaite
Nieboerweg 224
e-mail: penningmeester@vogelwijkdenhaag.nl

Overige bestuursleden

- Marcella Putter
Sperwerlaan 7, tel. 06 18304453,
e-mail: me_schutte@hotmail.com
- Portefeuille Openbare Ruimte vacant

Ledenadministratie

voor aanmeldingen, opzeggingen en
adreswijzigingen

Paul Raasveldt, Patrijslaan 6,
tel. 06 - 24778721,
e-mail: leden@vogelwijkdenhaag.nl

De contributie voor de wijkvereniging (incl. het
maandblad) bedraagt € 15,- per gezin per jaar.
Voor de contributiebetaling wordt een factuur
toegezonden.

Rek.nr. wijkvereniging:
IBAN: NL61 INGB 0001783722

Activiteiten & Clubs

Buurtveiligheid

Platform 112Vogelwijk
e-mail: 112vogelwijk@vogelwijkdenhaag.nl

Commissie Kinderactiviteiten

Alphons Jacobs, Kiplaan 8
e-mail: activiteiten@vogelwijkdenhaag.nl

Ouderenactiviteiten

Ine Essing, tel.: 346 06 04
e-mail: ouderen@vogelwijkdenhaag.nl

Verkeerscommissie

Stef Tours en Fred van der Burg
e-mail: verkeer@vogelwijkdenhaag.nl

Werkgroep AED Vogelwijk

aedvogelwijk@gmail.com
tel. 06-53414041

Vogelwijk Energie(k)

Voorzitter: Rutger van Hoogstraten, Fuutlaan 1
Secretaris: Paul Schlotter, Kwartellaan 24
e-mail: info@vogelwijkenergiek.nl

Kustcommissie

Irene van Geest, e-mail: irenevangeest@planet.nl

Cultuurcommissie

Rita Reimer
e-mail: rita.reimer@kpnmail.nl

Damesgymnastiek

Donderdag 20.15-21.15, Gymzaal Heldringschool
Ineke Spaanbroek, tel. 365 30 02,
e-mail: inekecas@xs4all.nl

Jeu de boules

Sportveld Laan v. Poot, dinsdag 14.00-16.00 uur.
Info: Liesbeth Hijmans, Fuutlaan 7,
tel. 06-83224388, e-mail: 2566sb7@hetnet.nl

Volleybalclub

Woensdag 20.15-22.00 uur in sportcomplex
Westduin, Laan van Poot 355A.
Contact: Hans van Schuylenburch, tel. 06-29045258

Conditietraining voor mannen

di. avond 20.30-21.45, Segbroek College, Klaverstraat
Frank v.d. Maaten, tel. 06 51182353

Vogelwijk huiskamerbridgeclub

Elline v. Dijk, (070)3659257,
bridgevogelwijk@gmail.com

Seniorengym

Zaterdag 09.45-11.00 uur in de Heldringschool
Monique v.d. Knaap: tel. (070) 363 23 15